

Bacheloroppgave

MAR600 Marin logistikk og økonomi

**Bærekraftig Supply Chain Governance i
kveiteproduksjon på Nordmøre: Påvirkninger fra
GLOBAL G.A.P. Aquaculture standard**

Ane Fremo Utheim 200976

Marius Gran 201780

Totalt antall sider inkludert forsiden: 67

Kristiansund, 31.05.2023

Obligatorisk egenerklæring/gruppeerklæring

Den enkelte student er selv ansvarlig for å sette seg inn i hva som er lovlige hjelpemidler, retningslinjer for bruk av disse og regler om kildebruk. Erklæringen skal bevisstgjøre studentene på deres ansvar og hvilke konsekvenser fusk kan medføre. Manglende erklæring fritar ikke studentene fra sitt ansvar.

Du/dere fyller ut erklæringen ved å klikke i ruten til høyre for den enkelte del 1-6:		
1.	Jeg/vi erklærer herved at min/vår besvarelse er mitt/vårt eget arbeid, og at jeg/vi ikke har brukt andre kilder eller har mottatt annen hjelp enn det som er nevnt i besvarelsen.	☒
2.	Jeg/vi erklærer videre at denne besvarelsen: <ul style="list-style-type: none">• ikke har vært brukt til annen eksamen ved annen avdeling/universitet/høgskole innenlands eller utenlands.• ikke refererer til andres arbeid uten at det er oppgitt.• ikke refererer til eget tidligere arbeid uten at det er oppgitt.• har alle referansene oppgitt i litteraturlisten.• ikke er en kopi, duplikat eller avskrift av andres arbeid eller besvarelse.	☒
3.	Jeg/vi er kjent med at brudd på ovennevnte er å <u>betrakte som fusk</u> og kan medføre annullering av eksamen og utestengelse fra universiteter og høgskoler i Norge, jf. Universitets- og høgskoleloven §§4-7 og 4-8 og Forskrift om eksamen §§16 og 36.	☒
4.	Jeg/vi er kjent med at alle innleverte oppgaver kan bli plagiatkontrollert, jf. høgskolens regler og konsekvenser for fusk og plagiat	☒
5.	Jeg/vi er kjent med at høgskolen vil behandle alle saker hvor det forligger mistanke om fusk etter høgskolens retningslinjer for behandling av saker om fusk	☒
6.	Jeg/vi har satt oss inn i regler og retningslinjer i bruk av kilder og referanser på biblioteket sine nettsider	☒

Personvern

Personopplysningsloven

Forskningsprosjekt som innebærer behandling av personopplysninger iht. Personopplysningsloven skal meldes til Sikt for vurdering.

Har oppgaven vært vurdert av Sikt?

ja nei

- Hvis ja:

Referansenummer:

- Hvis nei:

Jeg/vi erklærer at oppgaven ikke omfattes av Personopplysningsloven:

Helseforskningsloven

Dersom prosjektet faller inn under Helseforskningsloven, skal det også søkes om forhåndsgodkjenning fra Regionale komiteer for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk, REK, i din region.

Har oppgaven vært til behandling hos REK?

ja nei

- Hvis ja:

Referansenummer:

Publiseringsavtale

Studiepoeng: 15

Veileder: Antonina Tsvetkova

Fullmakt til elektronisk publisering av oppgaven

Forfatter(ne) har opphavsrett til oppgaven. Det betyr blant annet enerett til å gjøre verket tilgjengelig for allmennheten (Åndsverkloven. §2).

Alle oppgaver som fyller kriteriene vil bli registrert og publisert i Brage HiM med forfatter(ne)s godkjenning.

Opgaver som er unntatt offentlighet eller båndlagt vil ikke bli publisert.

Jeg/vi gir herved Høgskolen i Molde en vederlagsfri rett til å gjøre oppgaven tilgjengelig for elektronisk publisering:

ja nei

Er oppgaven båndlagt (konfidensiell)?

ja nei

(Båndleggingsavtale må fylles ut)

- Hvis ja:

Kan oppgaven publiseres når båndleggingsperioden er over?

ja nei

Dato: 31.05.2023

Antall ord: 16563

Forord

Denne bacheloroppgaven, forfattet av Ane Fremo Utheim og Marius Gran ved Høgskolen i Molde avdeling Kristiansund våren 2023, utgjør en avsluttende del av et treårig studium i Marin logistikk og økonomi og tilsvarer 15 studiepoeng.

Formålet med denne oppgaven er å undersøke effekten av bærekraftig Supply Chain Governance etter at kveiteproduksjonen på Nordmøre har blitt GLOBAL G.A.P.-sertifisert. Vi søker å studere virkningen av GLOBAL G.A.P.-sertifiseringen på kveiteproduksjonen og hvordan denne standarden påvirker bærekraftig Supply Chain Governance.

Vi valgte å samarbeide om denne oppgaven på grunn av vår felles interesse for sertifiseringer innen kveiteproduksjon. Ved å møte fire bedrifter og gjøre omfattende litteraturstudier har vi opparbeidet oss ny og utvidet kunnskap om dette emnet.

Ane Fremo Utheim har praktisk erfaring fra kveiteproduksjonen da hun har jobbet hos case-bedriften som ferievikar i omtrent ett år. Hun uttrykker sin interesse for å lære om sertifiseringer og hvordan dette påvirker kveiteproduksjonen, spesielt med tanke på GLOBAL G.A.P. sine strenge sertifiseringskriterier. Hun finner det fascinerende å lære om bedriftens prosesser for å oppnå sertifiseringen.

Marius Gran har erfaring fra logistikkbransjen, hvor det er et stort fokus på bærekraft, noe som er relevant for vår oppgave. Han ønsket å lære mer om hvordan GLOBAL G.A.P.-sertifiseringen bidrar til mer bærekraftig produksjon gjennom hele verdikjeden for kveiteproduksjonen. Han uttrykker sin interesse for oppdrettsnæring og finner det spennende å følge med på hvordan sertifiseringer kan bidra til bedre mattrygghet og økt fokus på bærekraft.

Vi ønsker å takke Antonina Tsvetkova for hennes verdifulle råd og veiledning i forbindelse med vår bacheloroppgave. Vi vil også takke oppdrettsselskapet, fôrleverandøren, slakteriet og sertifiseringsorganet som ga oss muligheten til å skrive om deres erfaringer med sertifiseringsprosessen. Dette inkluderte bidrag gjennom samtaler, utveksling av data og besøk på deres anlegg.

Vi er dypt takknemlige for all hjelpen!

Sammendrag

Vår studie utforsker forholdet mellom globale standarder som GLOBAL G.A.P. og offentlige reguleringer som presenterer Governance. Hovedmålet med denne studien har vært å undersøke hvordan GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifiseringsstandard påvirker kveiteproduksjonen på Nordmøre og bidrar til bærekraftig Supply Chain Governance.

Vi har benyttet oss av en kvalitativ metode for å utforske problemstillingen vår. Denne bacheloroppgaven er strukturert rundt fire forskningsspørsmål:

FS1: Hva er de viktigste egenskapene til GLOBAL G.A.P. Aquaculture som en privat sertifiseringsordning?

FS2: Hvilke faktorer førte til at kveiteproduksjonen på Nordmøre valgte GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering?

FS3: Hvilke utfordringer oppstår i kveiteproduksjonen på Nordmøre som følge av GLOBAL G.A.P. Aquaculture?

FS4: Hvilke påvirkninger hadde GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering på kveiteproduksjonen på Nordmøre?

For å finne svar på disse spørsmålene gjennomførte vi fire semistrukturerte intervjuer med aktører som besitter erfaring og kunnskap om havbruksnæringen og sertifiseringsordningen. Vi gjennomførte også bedriftsbesøk og dialog via e-post for å innhente relevant informasjon og data til vår bacheloroppgave.

For å gi en forståelse av hvorfor vi valgte å undersøke disse temaene, presenterer vi grundig informasjon om både positive og negative egenskaper, påvirkninger og utfordringer knyttet til privat sertifiseringsstandard. Vi fant ingen direkte konflikter mellom GLOBAL G.A.P. som sertifiseringsstandard og offentlige reguleringer.

Våre funn viser at GLOBAL G.A.P. Aquaculture bidrar til bærekraftig Supply Chain Governance ved å styrke de sosiale, miljømessige og økonomiske aspektene ved

kveiteproduksjonen. Sertifiseringen engasjerer kunder, ansatte, investorer og lokalsamfunn ved å bidra til en bærekraftig Supply Chain Governance og kommunisere virksomhetens mål, tiltak og resultater.

Ifølge Bureau Veritas (2023) innebærer fordelene ved å være Global G.A.P. sertifisert evnen til å vise kunder (tradere, innkjøpere og detaljister) at maten som produseres og selges, blir produsert på en god måte. Sertifiseringen bidrar også til økt forbrukertillit og sikrer markedstilgangen. Sertifiserte bedrifter oppnår bedre driftssikkerhet og konkurransekraft, samtidig som de etablerer gode rutiner for kontinuerlig forbedring.

Vi konkluderer med at GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering komplementerer offentlig regulering der den er mangelfull eller ineffektiv på en konstruktiv måte. Offentlig regulering alene er ikke tilstrekkelig for å oppnå bærekraftig Supply Chain Governance, men det er sammenheng mellom private reguleringer som GLOBAL G.A.P. Aquaculture og offentlige reguleringer. Denne prosessen avhenger imidlertid av at offentlige og private regler balanserer på en måte som ivaretar både fellesgoder og individuelle friheter, langsiktige mål, kortsiktige behov, globale utfordringer og lokale løsninger. Vår studie viser at den viktigste motivasjonsfaktoren for de involverte bedriftene er å gjennomføre GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering for å oppnå markedstilgang, da det er et krav fra deres kunder.

Abstract

Our study explores the relationship between global standards such as GLOBAL G.A.P. and public regulations that present Governance. The main objective of this study has been to examine how the GLOBAL G.A.P. Aquaculture certification standard influences halibut production in Nordmøre and contributes to sustainable Supply Chain Governance.

We have employed a qualitative method to investigate our research question. This bachelor's thesis is structured around four research questions:

RQ1: What are the key characteristics of GLOBAL G.A.P. Aquaculture as a private certification scheme?

RQ2: What factors led to the adoption of GLOBAL G.A.P. Aquaculture certification in halibut production in Nordmøre?

RQ3: What challenges arise in halibut production in Nordmøre as a result of GLOBAL G.A.P. Aquaculture?

RQ4: What impact did GLOBAL G.A.P. Aquaculture certification have on the case company in Nordmøre?

To answer these research questions, we conducted four semi-structured interviews with stakeholders who possess experience and knowledge about the aquaculture industry and the certification scheme. We also conducted on-site visits to selected companies and engaged in email correspondence to gather relevant information and data for our bachelor's thesis.

To provide an understanding of why we chose to investigate these topics, we present comprehensive information on both the positive and negative attributes, influences, and challenges associated with private certification standards. We found no direct conflicts between GLOBAL G.A.P. as a certification standard and public regulations.

Our findings demonstrate that GLOBAL G.A.P. Aquaculture contributes to sustainable Supply Chain Governance by strengthening the social, environmental, and economic aspects

of halibut production. The certification engages customers, employees, investors, and local communities by promoting sustainable Supply Chain Governance and communicating the company's goals, actions, and results.

According to Bureau Veritas (2023), the benefits of being Global G.A.P. certified include the ability to demonstrate to customers (traders, buyers, and retailers) that the food produced and sold is produced in a responsible manner. Certification also enhances consumer trust and ensures market access. Certified companies achieve improved operational reliability and competitiveness while establishing effective mechanisms for continuous improvement.

In conclusion, we argue that GLOBAL G.A.P. Aquaculture certification complements public regulations where they are deficient or ineffective in a constructive manner. Public regulations alone are insufficient for achieving sustainable Supply Chain Governance, but there is a connection between private regulations such as GLOBAL G.A.P. Aquaculture and public regulations. However, this process depends on a balanced approach to public and private rules that safeguard both common goods and individual freedoms, long-term goals and short-term needs, global challenges, and local solutions. Our study reveals that the primary motivation for the participating companies is to undergo GLOBAL G.A.P. Aquaculture certification to gain market access, as it is a requirement from their customers.

Tabell-liste

Tabell 1: Antall respondenter, samt posisjon/tittel på de respektive.

Tabell 2: Registrering, journalføring og lagring av praksis i kveiteproduksjonen: Sporbarhetskrav, utfordringer og påvirkninger.

Tabell 3: Prosedyre som sikrer dyrevelferdshensyn.

Tabell 4: Prosedyredokumentasjon i kveiteproduksjonen: dyrevelferd, utfordringer og påvirkninger:

Tabell 5: Avfallshåndtering og bærekraftig forvaltning i kveiteproduksjon: Utfordringer og påvirkninger:

Tabell 6: Journaldokumentasjon og etterlevelse av kontroller i kveiteproduksjon: Krav, utfordringer og påvirkninger

Tabell 7: Sporbarhetsdokumentasjon i forbindelse med GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifiserte produkter:

Tabell 8: Positive og negative virkninger av GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering.

Innhold

Forord	6
Sammendrag	7
Abstract	9
Tabell-liste	11
1.0 Introduksjon	1
1.1 Bakgrunn for forskning	1
1.2 Problemstilling	3
1.3 Oppgavens struktur	4
2.0 Litteraturgjennomgang	5
2.1 Governance som privat regulering	5
2.1.1 Private sertifiseringsordninger	6
2.1.2 Global G.A.P. Sertifisering	6
2.2 Supply Chain Governance.....	7
2.3 Bærekraftig Supply Chain Governance	8
2.4 Offentlige reguleringer.....	10
2.5 Mattrygghet i oppdrettsnæring.....	11
2.5.1 Er fisken fra oppdrettsnæringen til å stole på – er det trygt å spise?	11
2.5.2 Hva er mattrygghetens sikkerhetsfarer?.....	12
2.5.3 Bruk av sporbarhet for økning av tillit til fiskeprodukter	13
2.5.4 Akvakulturforsikring og sertifiseringsprogrammer	13
3.0 Metode	14
3.1 Forskningsdesign.....	14
3.2 Casestudie-tilnærming.....	14
3.3 Datainnsamling	15
3.3.1 Primærdata	15
- Utvalg av respondenter	15
- Semistrukturert intervju	16
- Personlige observasjoner.....	17
3.3.2 Sekundærdata	17
- Dokumentanalyse.....	18
3.4 Validitet og reliabilitet	19
3.4.1 Validitet.....	19

3.4.2	Reliabilitet	20
3.5	Etiske utfordringer	20
4.0	Casepresentasjon	21
4.1	GLOBAL G.A.P. Aquacultures egenskaper som privat sertifiseringsordning ...	21
4.1.1	Kjennetegn ved GLOBAL G.A.P. Aquaculture som privat regulering	22
4.1.2	Private reguleringer i praksis	23
4.1.3	Klimarelaterte private reguleringer	23
4.1.4	Hvor pålitelige er sertifiseringsordninger av akvakulturen for bærekraft?.	24
4.2	Egenskaper i Global G.A.P. Aquaculture sertifisering	24
4.3	Utfordringer med GLOBAL G.A.P sertifisering	26
4.4	GLOBAL G.A.P. Aquacultures påvirkninger på Nordmøres kveiteproduksjon	32
5.0	Drøfting	34
5.1	Påvirkning av offentlig regulering og GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering som ikke statelig standard	35
5.2	Sammenhengen mellom GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering som privat standard og offentlig regulering i lokal praksis.....	38
5.2.1	Forskjellene på private standarder og offentlige reguleringer	38
5.2.2	Standarder som verktøy for å bidra til bedre regulering	39
5.2.3	Ulike grunner til utfordringer i sammenhengen mellom privat sertifisering og offentlig regulering.....	40
5.3	GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifiserings transformasjon av Nordmøres kveiteproduksjon og bidrag til bærekraftig Supply Chain Governance.....	41
6.0	Avslutning	42
6.1	Konklusjon	42
6.2	Implikasjoner for teori.....	46
6.3	Implikasjoner for praksis.....	46
6.4	Begrensninger og forslag til fremtidig forskning.....	47
7.0	Bibliografi	48
8.0	Vedlegg 1	53
8.1	Intervjuguide	53

1.0 Introduksjon

I introduksjonen presenterer og begrunner vi bakgrunnen for studiet vårt. Videre presenterer vi problemstillingen med fire forskningsspørsmål, samt å fremlegge måte om hvordan problemstillingen skal løses. Til slutt i dette kapitlet går vi gjennom strukturen av oppgaven, hvor vi tar for oss resterende kapitler i bacheloroppgaven.

1.1 Bakgrunn for forskning

Supply Chain Governance er et relativt nytt felt som har fått økt oppmerksomhet de siste årene. Et av de viktigste aspektene ved Supply Chain Governance er hvordan ulike aktører samarbeider og koordinerer sine aktiviteter (Li et al., 2014), samt samspillet mellom private regler og offentlige reguleringer. Dette er relevant for vår bacheloroppgave da det settes høye krav til produktkvalitet, miljøansvar og kostnadseffektivitet innen fiskerisektoren.

I Norge er flere oppdrettsselskaper GLOBAL G.A.P.-sertifisert. Sertifiseringen anses som et krav fra handelsgrossister over hele verden. Private sertifiseringssystemer er relativt nye strukturer for samarbeidende økonomisk styring, og de mest omfattende sertifiseringene styrer transnasjonale forsyningskjeder og knytter utviklingsland til utviklede land (D'Hollander & Marx, 2014). GLOBAL G.A.P.-sertifisering er relevant for flere sektorer, som for eksempel frukt og grønnsaker, avlinger, sjømat, blomster og te, noe som øker sertifiseringens globale interesseområde.

De mest fremtredende eksemplene på sertifiseringsstandarder er Global G.A.P. Aquaculture Standard og Aquaculture Stewardship Council (ASC), som fokuserer på produksjon av økologisk fisk og sjømat. NYTEK-forskriften sikrer forsvarlig teknisk standard på flytende akvakulturanlegg. Food and Agricultural Organization (FAO) bygger sin definisjon på FNs havrettskonvensjon (UNCLOS), som omhandler beskyttelse av marine økosystemer mot skadelig aktivitet og bærekraftig utnyttelse av havets ressurser.

Bakgrunnen for vår bacheloroppgave er å utforske hvordan globale sertifiseringsstandarder som GLOBAL G.A.P. Aquaculture og private reguleringer bidrar til en mer bærekraftig Supply Chain Governance for kveiteproduksjonen på Nordmøre. Globale

sertifiseringsordninger presenterer private og markedsbaserte verktøy for styring som har som mål å fremme bærekraftig fiskeridrift og forsyningskjeder.

Bærekraft er definert av UNCLOS som:

"Utvikling som møter dagens behov uten å ødelegge muligheten for at fremtidige generasjoner skal få dekket sine behov"(Pleym, I. E. et al., 2009, s.2).

Pleym, I. E. et al, (2009, s. 2) definerer bærekraft i forhold til matvareproduksjon som:

"Forvaltning og bevaring av det naturlige ressursgrunnlaget, samt teknologisk og institusjonell utvikling som sikrer oppnåelse og kontinuerlig tilfredsstillelse av menneskelige behov for både dagens og fremtidige generasjoner. Slik utvikling bevarer land, vann, genetisk plante- og dyremateriale, bryter ikke ned miljøet, er teknologisk tilpasset, økonomisk levedyktig og sosialt akseptabelt".

Standarder bidrar til effektiv utnyttelse av samfunnets ressurser. De reduserer handelshindringer og bidrar til en mer bærekraftig og profesjonell fiskeri- og havbruksnæring. Mattrygghet sikres gjennom krav til flytende og landbaserte akvakulturanlegg, kvalitetsmerking av fiskevarer, miljøovervåking av anlegg, merking av fiskekasser, klimaspor for sjømat og prosess-standarder som gir bedre ledelse (Standard Norge, 2017, s. 2).

Internasjonale standarder for fiskeri og havbruk øker effektiviteten, markedstilgangen og bidrar til bærekraftig utvikling. Standarder som er utviklet omfatter sporing, bekjempelse av lus og miljøovervåking av akvakulturanlegg (Standard Norge, 2017, s. 3).

Norske myndigheter har som mål at Norge skal være et lavutslippsland for klimagasser. Dette krever effektive virkemidler også innen sjømatnæringen. Standarder stiller krav til beregning og dokumentasjon av klimaspor for sjømat, enten det er villfanget fisk eller oppdrettsfisk. Sammenlignet med andre matvarer er sjømat i utgangspunktet klimavennlig.

I et marked der etterspørselen etter lavest mulig klimaspor er både internasjonal og nasjonal, gir det konkurransefortrinn å kunne dokumentere at produksjonen av sjømat har mindre negativ klimapåvirkning (Standard Norge, 2017, s. 9).

Ved implementering av offentlige reguleringer og tiltak må konkurransen og effektiv ressursbruk tas i betraktning. I noen tilfeller kan reguleringer gi visse aktører utilsiktet beskyttelse mot konkurranse og mulighet til å utnytte markedsposisjonen (Nærings- og fiskeridepartementet, 2014).

En måte å ivareta konkurransen og effektiv ressursbruk er gjennomføringen av offentlige reguleringer og tiltak. Disse kan imidlertid ha utilsiktede konsekvenser for enkelte aktører i markedet. Noen kan oppnå beskyttelse mot konkurranse og utnytte markedsposisjonen (Nærings- og fiskeridepartementet, 2014).

Regjeringen har som mål å bruke samfunnets ressurser effektivt, både i offentlig og privat sektor. For å oppnå dette benytter regjeringen markedsøkonomiske prinsipper og konkurranseloven som viktige verktøy i økonomiens funksjonelle deler (Nærings- og fiskeridepartementet, 2014).

Konkurransopolitikken og økonomisk styring spiller en viktig rolle i bærekraftig forvaltning og utnyttelse av fiskeressurser. Effektiv ressursbruk bidrar til langsiktig bærekraftig utvikling og bevaring av ressursene for fremtidige generasjoner (Nærings- og fiskeridepartementet, 2014).

1.2 Problemstilling

GLOBAL G.A.P. Aquaculture-standard er en global standard for ansvarlig oppdrettspraksis som omfatter hele produksjonskjeden fra stamfisk, yngel og fôrblandinger til oppdrett, høsting og transport. Denne standarden fungerer som et verktøy for produsenter til å oppfylle offentlige krav til mattrygghet og kvalitet, da den er internasjonalt anerkjent (GLOBAL G.A.P., u.å).

Problemstillingen i denne studien er: *«Er det sammenheng mellom private reguleringer som GLOBAL G.A.P. Aquaculture og offentlige reguleringer?»*.

Hensikten med denne oppgaven er å utforske: *«Hvordan GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifiseringsstandard transformerer produksjonen av kveite på Nordmøre og bidrar til en bærekraftig Supply Chain Governance?»*

For å gjennomføre denne forskningen har vi benyttet oss av en kvalitativ metode. Vi har samlet inn data gjennom intervjuer med ansatte fra oppdrettsselskapet, fôrprodusenten, slakteriet og et sertifiseringsorgan. I tillegg har vi gjort personlige observasjoner, undersøkt forskningsartikler og gjennomgått relevant litteratur. Vi presenterer en case-studie av et oppdrettsanlegg på Nordmøre som produserer kveite og har oppnådd GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering. Vi vil utforske hvordan denne sertifiseringen har påvirket case-bedriften i vår studie.

Vi har formulert fire forskningsspørsmål (**FS**) for å kunne undersøke problemstillingen vår:

FS1: Hva er de viktigste egenskapene til GLOBAL G.A.P. Aquaculture som en privat sertifiseringsordning?

FS2: Hvilke faktorer førte til at kveiteproduksjonen på Nordmøre valgte GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering?

FS3: Hvilke utfordringer oppstår i kveiteproduksjonen på Nordmøre som følge av GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifiseringen?

FS4: Hvilke påvirkninger har GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering på kveiteproduksjonen på Nordmøre?

Vi har valgt disse forskningsspørsmålene da vi mener de er relevante for å undersøke påvirkningene av gjennomføringen av GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifiseringen i kveiteproduksjonen på Nordmøre.

1.3 Oppgavens struktur

Bacheloroppgaven vår er strukturert og systematisk for å sikre en sammenhengende tekst og forbedre lesbarheten. Kapittel 1 gir en innledning til forskningen ved å presentere bakgrunnen, problemstillingen, forskningsspørsmålene og formålet med studiet. I kapittel 2 presenteres relevant litteratur som er knyttet til temaene vi forsker på. Deretter, i kapittel 3, gir vi en redegjørelse for den valgte metoden, forskningsdesignet og datainnsamlingen, samt diskuterer reliabiliteten og validiteten til vår undersøkelse. I kapittel 4 presenteres

casestudiet, hvor vi kort beskriver bacheloroppgaven. Vi gir en oversikt over det valgte caset og dets relevans for vår forskning. I kapittel 5 drøfter vi analysen av de empiriske funnene som er gjort gjennom studien og vi analyserer og tolker dataene i lys av den eksisterende litteraturen. I kapittel 6 konkluderer vi vår forskning ved å oppsummere hovedfunnene og besvare forskningsspørsmålene. Vi diskuterer også de teoretiske og praktiske implikasjonene av våre funn og gir forslag til videre forskning på området.

Ved å følge denne strukturen i oppgaven vår, sikrer vi en helhetlig og logisk fremstilling av forskningen vår, som gjør det enklere for leseren å forstå og følge argumentasjonen.

2.0 Litteraturgjennomgang

I dette kapittelet gir vi en oversikt over det teoretiske grunnlaget som er relevant for vår problemstilling. Vi forklarer hvordan vi bruker kunnskapen fra ulike teoretiske kilder i vår forskning. Vi kobler sammen teori og praksis ved å diskutere temaene som er knyttet til problemstillingen vår. Vi har hentet teori fra faglitteratur, forskningsartikler, informasjon fra de fire bedriftene vi samarbeidet med og lignende rapporter.

2.1 Governance som privat regulering

En kilde til bærekraftig Supply Chain Governance er private reguleringer, som er reguleringer utviklet av ikke-statlige aktører med formålet å styre atferden til selskaper, enten deres egen atferd eller atferden til andre. Disse reguleringene varierer i omfang og tilnærming. Noen er basert på frivillige tiltak der selskaper ønsker å forbedre sin bærekraftige ytelse, mens andre bygger på obligatoriske krav fra bransjeorganisasjoner eller flerpartsplattformer som utvikler og håndhever standarder for ansvarlig produksjon og forbruk (Auld & Guldbransen, 2013, s. 394).

Privat regulering har oppstått som en respons på utfordringene med å håndtere komplekse og transnasjonale spørsmål i en globalisert verdensøkonomi, der statlig autoritet og offentlig politikk kan være utilstrekkelig eller ineffektiv (Auld & Guldbransen, 2013, s. 400).

Private reguleringssystemer har blitt stadig mer utbredt i ulike sektorer og bransjer som et svar på mangelen på offentlig styring. Auld & Guldbransen (2013, s. 400) argumenterer for

at dette ikke bare skyldes en økende etterspørsel etter alternative styringsformer, men også på grunn av innsatsen fra institusjonelle entreprenører som fremmer privat regulering som en levedyktig og ønskelig løsning på ulike utfordringer innen miljøvern, sosial rettferdighet, forbrukerbeskyttelse og kvalitetssikring.

Disse entreprenørene inkluderer ikke-statlige organisasjoner, som har initiert eller støttet mange sertifiseringsordninger, profesjonelle sertifiseringsorganer, som har bidratt med sin ekspertise og troverdighet til private reguleringssystemer, samt filantropiske stiftelser, som har finansiert utviklingen av private reguleringssystemer. Disse aktørene har ikke alltid samarbeidet eller koordinert sine handlinger, men de har bidratt til å spre ideen om sertifisering på tvers av ulike kontekster og områder (Auld & Guldbransen, 2013, s. 400).

2.1.1 Private sertifiseringsordninger

For vår oppgave er sertifiseringsordninger som er utbredt innen naturressurs- og landbrukssektorene relevant. Disse ordningene har som mål å sikre at produkter som selges på det globale markedet oppfyller visse sosiale og miljømessige kvalitetskriterier (Auld & Guldbransen, 2013, s. 394). Private sertifiseringsordninger er frivillige ordninger som stiller krav til hvordan produsenter skal drive sin virksomhet. Disse ordningene kan ha ulike formål, for eksempel å fremme miljøvern, arbeidsforhold, dyrevelferd eller produktkvalitet.

Hassel (2020, s. 19-20) presenterer to analytiske perspektiver for å undersøke hvordan privat regulering kan bidra til miljøforbedringer. Det første perspektivet er et institusjonelt perspektiv som analyserer utformingen og funksjonen til sertifiseringsordninger som reguleringsmekanismer. Det andre perspektivet er et bedriftsperspektiv som undersøker hvorfor og hvordan bedrifter frivillig tilpasser seg miljøkrav gjennom sertifisering.

Et viktig bidrag til dette perspektivet kommer fra Hassel (2016, s.19-20), som forklarer bedrifters motivasjon for å delta i kollektiv eller individuell regulering av markeder uten statlig innblanding. Dette perspektivet kan kaste lys over hvordan sertifisering kan påvirke bedrifters konkurransevne og markedstilgang.

2.1.2 Global G.A.P. Sertifisering

Matprodusenter i dag søker etter muligheter til å produsere sunn og trygg mat på en ansvarlig måte. Det er økende forventninger fra myndigheter, innkjøpere og forbrukere til bønder og

fiskeoppdrettere. Gjennom endringer i produksjonsmetoder er målet å redusere miljøpåvirkningen av akvakultur og landbruk, redusere bruken av kjemikalier, forbedre ressursutnyttelsen og sikre god velferd for arbeidere, husdyr og dyreliv både på land og i vannmiljøet. Gode produksjonsrutiner i landbruk og akvakultur er nå en forutsetning for å produsere og selge mat (Bureau Veritas, 2023).

GLOBAL G.A.P. er anerkjent internasjonalt som en standard for god produksjonspraksis innen akvakultur og landbruk. Produsenter demonstrerer overholdelse av standardene ved å være sertifisert etter GLOBAL G.A.P. sertifikatet som gir forbrukere og forhandlere trygghet at maten har akseptable nivåer av sikkerhet og kvalitet, og at den er produsert på en bærekraftig måte. GLOBAL G.A.P. tar hensyn til helse, miljø og sikkerhet for arbeidere, samt ivaretar miljøet og dyrenes velferd. Uten forsikringer fra GLOBAL G.A.P. mister bønder og fiskeoppdrettere tilgangen til markedet (Bureau Veritas, 2023).

2.2 Supply Chain Governance

I denne delen av oppgaven presenterer vi ulike sentrale aspekter ved Governance i en globalisert verden. Begrepet Governance kan tolkes på forskjellige måter, men i denne sammenhengen fokuserer vi på samarbeid og koordinering mellom offentlige og private aktører for å oppnå felles mål, spesielt relatert til miljø- og samfunnsansvar. Boström et al. (2015) argumenterer for at Governance kan forekomme på ulike nivåer, fra det lokale til det globale, og gjennom forskjellige instrumenter. Governance representerer en måte å organisere og regulere samfunnet på i en kompleks og dynamisk verden.

Et av de mest interessante eksemplene på Governance i dag finner vi innenfor forsyningskjeder, som er nettverk av aktører som er involvert i produksjon, distribusjon og forbruk av varer og tjenester (Chopra & Meindl, 2013, s. 13). Forsyningskjeder er ofte globale og involverer ulike typer aktører, fra bønder og fabrikkarbeidere til forhandlere og forbrukere. Forsyningskjeder har betydelig innvirkning på miljøet og samfunnet, både positivt og negativt. Derfor er det viktig å studere hvordan forsyningskjeder styres, både internt av kjedeaktørene selv, og eksternt av andre aktører som ønsker å påvirke kjedens aktiviteter og resultater.

Governance refererer til hvordan et selskap styres og hvordan det klarer å balansere interessentenes interesser. Dette inkluderer å tilpasse styrets incentiver til interessentenes

forventninger, implementere interne kontroller for å fremme åpenhet og ansvarlighet, og håndtere etiske styringspraksiser som utvikling av etiske retningslinjer og tiltak for å forhindre korrupsjon og bestikkelser (Sancha et al., 2022, s. 28).

En definisjon av Governance som presentert av Dolci et al. (2017, s. 424):

"Det betraktes som en måte å analysere mellomorganisatoriske relasjoner som et flerdimensjonalt fenomen som er forankret i selskapets strukturer og prosesser."

Dette perspektivet bygger på tidligere studier av generelle styringsmekanismer og organisasjonsmiljøer, og skiller mellom to typer styringsdimensjoner: kontraaktuell og relasjonell Supply Chain Governance. Disse dimensjonene reflekterer forskjellige måter å administrere og koordinere relasjoner i en kontekst med Supply Chain Management. Mens Supply Chain Management fokuserer på håndtering av forsyningskjeden, fokuserer Supply Chain Governance spesielt på balansen mellom langsiktige egne interesser og den gjensidige avhengigheten mellom bedrifter i en forsyningskjede. Autonome organisasjoner bruker både kontraaktuelle og relasjonelle Supply Chain Governance-mekanismer for å oppnå denne balansen (Dolci et al., 2017, s. 424).

2.3 Bærekraftig Supply Chain Governance

Bærekraft involverer utviklingen av produkter som møter dagens generasjoners behov uten å begrense mulighetene for fremtidige generasjoner til å gjøre det samme. En nyttig referanseramme for å forstå bærekraft er "Triple Bottom Line" (TBL), som inkluderer tre dimensjoner: økonomi, miljø og sosialt ansvar. TBL innebærer at bedrifter må ta hensyn til sosial kapital (behandling av ansatte og rettferdig handel) og miljøkapital (forvaltning av naturressurser og ivaretagelse av økosystemer) i tillegg til den tradisjonelle finanskapitalen. Målet er å maksimere ytelsen innenfor disse tre områdene som er definert av TBL (Li et al., 2014, s. 824).

En bærekraftig forsyningskjede er et nettverk av organisasjoner som samarbeider for å oppnå økonomisk, miljømessig og sosial bærekraft. For å oppnå dette må de involvere alle relevante interessenter, både interne og eksterne, i planleggingen og gjennomføringen av aktivitetene sine. Interne interessenter er de som er direkte involvert i forsyningskjeden, for eksempel leverandører, produsenter, myndigheter og kunder. Eksterne interessenter er de

som påvirker eller blir påvirket av forsyningskjeden, som ikke-statlige organisasjoner, lokalsamfunn og medier. Ved å kommunisere og samarbeide med disse interessentene kan organisasjonene sikre at de tar hensyn til deres behov og forventninger, samtidig som de reduserer risikoen for negative konsekvenser (Li et al., 2014, s. 824-825).

Sosial ytelse i bærekraft handler om å skape et samfunn der alle mennesker har like muligheter til å leve et godt og verdig liv. Dette innebærer at organisasjoner (og produksjonsanlegg) tar hensyn til menneskerettigheter, arbeidsforhold, mangfold, inkludering, livskvalitet og demokrati i sin virksomhet (Gimenez et al., 2012).

Konseptet "Triple Bottom Line" viser at bærekraftig utvikling krever en balanse mellom økonomiske, miljømessige og sosiale hensyn. Dette betyr at bedrifter ikke bare må handle ansvarlig overfor samfunnet og naturen, men også at de kan oppnå økonomisk vekst og konkurransefortrinn ved å gjøre det (Gimenez et al., 2012).

For å effektivt styre en bærekraftig forsyningskjede må organisasjonene forstå de mekanismene som påvirker deres ytelse og resultater. En mekanisme er en logisk forklaring på hvordan ulike faktorer samhandler og fører til et bestemt resultat. Innenfor en bærekraftig forsyningskjede må organisasjonene vurdere både interne og eksterne faktorer som kan påvirke deres evne til å nå målene sine. Interne faktorer er knyttet til organisasjonens egne ressurser, strategier og prosesser. Eksterne faktorer er relatert til de omgivelsene der organisasjonen opererer, som markedstrender, konkurransesituasjon, regulatoriske krav og samfunnsansvar. Ved å analysere disse faktorene kan organisasjonene identifisere muligheter og trusler, samt utvikle passende tiltak for å håndtere dem (Li et al., 2014, s. 829-830).

Bærekraftig styring i forsyningskjeden innebærer å velge styringsmekanismer som reduserer miljøpåvirkningen og øker ytelsen til forsyningskjeden. Styringsmekanismer er måter å koordinere og kontrollere aktiviteter og ressurser i forsyningskjeden på. Disse mekanismene påvirkes både av oppgavemiljøet (eksterne forhold som påvirker forsyningskjeden) og det institusjonelle miljøet (sosiale, kulturelle og juridiske normer som styrer forsyningskjeden) (Li et al., 2014, s. 830).

En viktig del av bærekraftig forsyningskjede-Governance er etableringen av et robust styringssystem som kan overvåke og evaluere organisasjonens prestasjoner og konsekvenser. Et styringssystem består av regler, prosedyrer og indikatorer som definerer ansvar, roller og relasjoner mellom ulike aktører i forsyningskjeden. Styringssystemet bør ta hensyn til både oppgavemiljøet og det institusjonelle miljøet der organisasjonen opererer. Oppgavemiljøet refererer til det spesifikke miljøet knyttet til organisasjonens kjernevirksomhet, som produksjon, distribusjon og salg. Det institusjonelle miljøet omhandler det generelle miljøet som påvirker organisasjonens legitimitet, omdømme og innflytelse, for eksempel normer, verdier og pressgrupper. Ved å tilpasse seg begge disse miljøene kan organisasjonene oppnå en balanse mellom effektivitet og ansvarlighet i sin bærekraftige forsyningskjede (Li et al., 2014, s. 831-832).

2.4 Offentlige reguleringer

I tråd med Hassel (2016, s. 22), er regulering av næringer vanligvis ansett som et offentlig ansvar, og det er flere hensyn som må tas i betraktning, inkludert miljøhensyn. Fraværet av effektive nasjonale og internasjonale lover og konvensjoner kan bidra til oppkomsten og støtten til private sertifiseringsordninger. I slike tilfeller kan private aktører, ofte ikke-statlige organisasjoner eller bedrifter, se det som nødvendig eller som en mulighet å etablere alternative reguleringssystemer for næringen.

Fiskerinæringen har historisk hatt internasjonale rammeverk og politiske avtaler for å regulere fiskeriaktiviteter. Imidlertid opplevde ikke-statlige organisasjoner knyttet til Marine Stewardship Council (MSC) at de offentlige mekanismene var utilstrekkelige for å regulere en næring som hadde økende problemer som overfiske. Tidligere studier har vist at private sertifiseringsordninger er mer sannsynlige i næringer med svak offentlig regulering, og bedrifter som opererer i en næring med betydelig miljøpåvirkning kan være mer villige til å søke sertifisering (Hassel, 2016, s. 22).

I denne sammenhengen kan private aktører fremme sertifiseringsordninger som en respons på deres oppfatning av manglende statlig regulering. Private aktører spiller en viktig rolle i å fremme bærekraftig akvakultur gjennom sertifiseringsordninger som Aquaculture Stewardship Council (ASC) og GLOBAL G.A.P. Aquaculture Standard. ASC er en global standard som setter krav til miljøhensyn, sosialt ansvar og dyrevelferd i oppdrett av sjømat. Gjennom ASC-sertifisering kan oppdrettere vise at de tar hensyn til de utfordringene

næringen står overfor og at de ikke er fornøyde med det eksisterende nivået av offentlig regulering. Tidligere forskning har vist at offentlig regulering kan påvirke oppslutningen om private sertifiseringsordninger, ettersom noen private aktører, som miljøorganisasjoner, mener at offentlig regulering er utilstrekkelig eller mangelfull (Hassel, 2016, s. 22).

GLOBAL G.A.P. Aquaculture Standard er en anerkjent global standard for oppdrettsproduksjon. Standarden er et resultat av omfattende forskning og samarbeid med bransjeeksperter, produsenter og forhandlere over hele verden. Målet med standarden er å sikre trygg og bærekraftig oppdrettsproduksjon til fordel for oppdrettere, forhandlere og forbrukere globalt. GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering sikrer mattrygghet, sporbarhet, miljøhensyn (inkludert bevarelse av biologisk mangfold), arbeidernes helse, sikkerhet og velferd, samt dyrevelferd. Standarden fremmer effektivitet i produksjonen, forbedrer virksomhetenes ytelse og reduserer sløsing med viktige ressurser. Den tar en helhetlig tilnærming til oppdrett ved å implementere beste praksis for nåværende og fremtidige generasjoner (GLOBAL G.A.P., u.å.).

I denne studien er hovedfokuset rettet mot GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering, med særlig vekt på bærekraft og mattrygghet i kveiteproduksjonen på Nordmøre. Mattrygghet spiller en sentral rolle både i private og offentlige reguleringer.

2.5 Mattrygghet i oppdrettsnæring

2.5.1 Er fisken fra oppdrettsnæringen til å stole på – er det trygt å spise?

Mattrygghet defineres av Codex Alimentarius Commission (CAC) som en forsikring om at maten ikke vil forårsake skade på forbrukeren når den tilberedes og spises i samsvar med den tiltenkte bruken (EIT Food, 2021).

CAC ble opprettet av Food and Agriculture Organization (FAO) og Verdens helseorganisasjon (WHO) med formålet å beskytte forbrukernes helse og fremme rettferdig praksis i matvarehandelen (EIT Food, 2021).

En av mytene som er knyttet til sjømat fra oppdrettsanlegg er at den er usikker å spise. Dette er generelt sett uriktig, da både villfanget og oppdrettet sjømat er kjent for å være svært

næringsrik og trygg matkilde. Likevel finnes det visse sikkerhetsrisikoer og bekymringer knyttet til sjømat, inkludert spørsmål om autentisitet og opprinnelse (EIT Food, 2021).

2.5.2 Hva er mattrygghetens sikkerhetsfarer?

Utrygg mat har potensial til å forårsake negative helseeffekter, og slike farer kan være biologiske, kjemiske eller fysiske i naturen (EIT Food, 2021).

Det er av stor betydning å sikre høy kvalitet på fiskeprodukter for forbrukernes sikkerhet. I produksjons- og forsyningskjedene for fisk er det flere punkter hvor fisken kan være utsatt for potensielle farer. Spesiell oppmerksomhet må derfor gis gjennom hele forsyningskjeden, da fisk er et bederelig produkt (EIT Food, 2021).

Ifølge Best Aquacultural Practices (BAP) kan akvakulturproduksjonskjeden deles inn i fire hoveddeler: settefiskanlegg, fôrfabrikk, oppdrett og prosessering. Etter at fisken er blitt ferdig foredlet i prosesseringsanlegget, blir den distribuert videre til sluttbrukermarkedene og til slutt levert til forbrukerne (EIT Food, 2021).

- Produksjonsstadiet i akvakulturen

Klekkeriet er det stedet hvor eggene klekkes, og yngel og oppdrett av fisk i de tidlige livsstadier finner sted. Når fiskene har nådd modningsstadiet, blir de overført til oppdrettsanleggene. I fôrfabrikkene produseres fôr ved å blande spesialformulerte ingredienser som møter kravene til hver enkelt fiskeart. I oppdrettsanleggene vokser fisken til den er klar for høsting. Etter slakting transporteres fisken til et prosesseringsanlegg hvor den gjennomgår en bearbeidingsprosess. Fisken blir pakket og sendt ut til markedene. Produsenter, foredlere og andre interessenter i akvakulturforsyningskjeden må kunne identifisere og beskrive potensielle matsikkerhetsfarer som kan oppstå i fisken etter slakting, for eksempel dårlig hygiene, samt i det ferdige produktet. Det er nødvendig å implementere praksiser som kontrollerer og reduserer disse potensielle farene (EIT Food, 2021).

Når man identifiserer og minimerer matsikkerhetsfarer, har det vist seg at kortere forsyningskjeder reduserer risikoen. Tiden er en kritisk faktor, da fisken er et bederelig produkt, og for lang tid kan påvirke produktets kvalitet og fiskens ferskhet. Lengden på en forsyningskjede kan variere avhengig av produktet, opprinnelseslandet og

sluttdestinasjonen. Jo kortere avstand og tidsintervall det er fra primærprodusenten til forbrukeren, desto mer oversiktlig vil forsyningskjeden være (EIT Food, 2021).

Det er av stor betydning å sikre at forbrukerne har en tilstrekkelig grad av mattrygghet i sluttproduktet, og bruk av sporbarhet bidrar til å øke tilliten til sjømaten (EIT Food, 2021).

2.5.3 Bruk av sporbarhet for økning av tillit til fiskeprodukter

Sjømat utgjør en betydelig del av den internasjonale matvarehandelen over hele verden. Dessverre eksisterer det økonomiske incentiver for å selge fisk av lav verdi i stedet for de mer populære og kostbare artene. Akvakultursektoren er særlig sårbar for matsvindel, hvor sjømat kan utsettes for forskjellige former for bedrageri, som feilmerking, artserstatning under foredling og manipulasjon av utløpsdatoer (EIT Food, 2021).

Konseptet om sporbarhet for sjømat ble opprinnelig etablert for å håndtere mattrygghet, men det har nå fått økt fokus på lovlighetsaspektet ved forsyninger av fisk og sjømat. I tillegg til å håndtere sikkerhetsrisikoer er det avgjørende at opprinnelsen og artene til produktet blir korrekt merket og kan spores tilbake til kilden for å opprettholde forbrukernes tillit. Lovkrav, internasjonale standarder og private frivillige standarder krever sporbarhet, men de er ikke detaljerte med hensyn til hvordan dette skal oppnås. Det eksisterer ingen universelt akseptert definisjon av begrepet "sporbarhet" (EIT Food, 2021).

2.5.4 Akvakulturforsikring og sertifiseringsprogrammer

Bærekraft handler om beskyttelse av miljøet og om menneskers helse og økonomiske levedyktighet. Derfor spiller mange organisasjoner som setter søkelys på bærekraft en viktig rolle i å sikre mattryggheten til akvakulturprodukter (EIT Food, 2021).

Global G.A.P. er et varemerke og et sett med standarder for god landbrukspraksis som også inkluderer akvakultur. Global G.A.P. støtter bønder ved å koble de til markeder hvor bøndene kan selge trygge og bærekraftige produserte landbruksprodukter. Den iverksetter sikringssystemer og sertifiseringer som er anerkjent i hele forsyningskjeden (EIT Food, 2021).

I metodekapittelet vil vi presentere og begrunne de metodene vi har valgt for å samle inn data til vår undersøkelse. Vi vil også diskutere de ulike metodene og deres relevans for å oppnå formålet med studien.

3.0 Metode

Begrepet metode blir beskrevet av Aschehoug og Gyldendals Store Norske leksikon som «veien til/å gå etter/å forfølge», og viser at metode er bruken av et middel eller verktøy for å nå et mål. Et metodologisk spørsmål handler om prinsipielle tenkemåter og forståelsesformer som danner grunnlag for utvikling og bruk av metoder (Bergander, et al., s. 21).

3.1 Forskningsdesign

For å vise hensikten med bacheloroppgaven vår: *«Hvordan transformerer globale sertifiseringsstandarder Norges oppdrettsproduksjon og bidrar til bærekraftig forsyningskjedeledelse?»* har vi anvendt kvalitativ metode. Kvalitativ metode er forskningsmetode som brukes ved innsamling og analyse av kvalitative data (Grønmo, 2023).

Vi valgte å bruke kvalitativ metode for å oppnå dybdekunnskap og en helhetlig forståelse av vårt fenomen, (Grønmo, 2023), altså hvordan sertifiseringsstandarder bidrar til bærekraftig Supply Chain Governance i kveiteoppdrett. Vi fikk samlet inn datamaterialer ved intervjuer og observasjoner.

Kvalitativ metode passet best for oss da data foreligger i form av tekst, i motsetning til kvantitative data, som uttrykkes i form av tall eller andre mengdetermer. Vi har funnet data som har blitt foreslått av Grønmo (2023) ved å bruke forskningsartikler, semistrukturerte intervju og bøker.

3.2 Casestudie-tilnærming

Vi har valgt en casestudie-tilnærming da det er en god metode for å besvare problemstillingen. Caset vårt utgjør en studie om GLOBAL G.A.P. Aquaculture, hvor vi

undersøker hvordan den private sertifiseringsordningen påvirker kveiteproduksjon i oppdrettsanlegget på Nordmøre. Man kan forstå casestudie som:

«Formålet med en case-studie kan være å utvikle inngående kunnskap om og helhetlig forståelse av den enheten som studeres» (Wæhle et al., 2020).

3.3 Datainnsamling

Denne studien bruker en trianguleringsmetode for å samle inn data. Det vil si at vi kombinerer intervjuer med dokumentanalyse for å få et mer nyansert og komplett bilde av problemstillingen. Intervjuene er hovedkilden til data i denne studien, men vi støtter oss også på skriftlige kilder for å validere og supplere intervjudataene. Dette reduserer faren for skjevheter og feiltolkninger i datamaterialet (Hassel, 2016, s.30).

Ved å kombinere dybdeintervju med forskningsartikler og dokumenter kan det bidra til å besvare problemstillingen, fordi vi da vil kunne få kombinasjon av respondenters oppfatning og erfaring, samt offentlige uttalelser og forskningsbasert kunnskap. Vi anser intervju kombinert med forskningsartikler som den beste metoden for å kunne besvare problemstillingen vår, da vi får en kombinasjon av respondenters erfaring og oppfatning, samt forskningsbasert kunnskap og offentlige samtaler (Hassel, 2016, s. 30).

3.3.1 Primærdata

Nye data som samles inn av den eller de som lager undersøkelse kalles primærdata. Fordelen med primærdata er at man samler inn data for undersøkelsen man jobber med. Problemet er at det er arbeidskrevende og tidskrevende (Westersjø, et al., 2012). Som primærdata brukte vi semistrukturert intervju og personlige observasjoner.

- Utvalg av respondenter

Vi har tatt kontakt med fire respondenter som vi mener har kunnskap og erfaringer med GLOBAL G.A.P. Aquaculture som er nyttig for denne studien. Vi har tatt hensyn til at det skal være et balansert utvalg av respondenter som representerer forskjellige erfaringer med sertifiseringen. Med forskjellige erfaringer mener vi de forskjellige forsyningskjedene innenfor kveiteproduksjon; oppdrettsnæringen, slakteriet og fôrprodusent og -leverandør.

Vi valgte kveiteproduksjonsanlegget på Nordmøre fordi de er en ledende produsent i verden av atlantisk kveite. Bedriften ble etablert i 1995, og har vært pioner innen atlantisk kveite.

Case-bedriften fokuserer på produksjonsmetoder som har minimal miljøpåvirkning. De er en fullt integrert verdikjede fra genetikk til salg, og de har et dedikert stamfiskprogram som nærmer seg 4. generasjon oppdrettskveite (Nordic Halibut, u.å). Første forfatter av bacheloroppgaven har jobbet der som vikar siden sommeren 2022.

- **Semistrukturert intervju**

Vi gjennomførte intervjuer med fire forskjellige forsyningskjedeoperasjoner innen kveiteproduksjonen.

Intervjuguide er en oversikt over hvilke temaer man skal innom i løpet av et intervju. Dette gjøres for å sikre at man kommer inn på viktige temaer som man ønsker å belyse. En intervjuguide er et verktøy som hjelper intervjueren å holde seg til temaet og dekke de viktigste spørsmålene. Intervjuguiden kan ha ulik grad av struktur, avhengig av intervjuets formål og stil. Vi valgte middels strukturingsgrad, ettersom vi benyttet semistrukturert intervju slik at respondentene selv kunne ta opp temaer (Jacobsen, 2022, s. 167-168).

Vi valgte å snakke med fire forskjellige bedrifter som er sertifisert eller sertifiserer bedrifter. Grunnen til at vi valgte akkurat dette oppdrettsanlegget på Nordmøre var at de nylig har blitt sertifisert, og at sertifiseringen ligger ferskt i minne. Dette var en unik mulighet for å kunne svare på problemstillingen vår. Ved å velge de fire forskjellige bedriftene innen forsyningskjeden i kveiteproduksjonen fikk vi mulighet til å besøke respondentene for å foreta fysiske intervjuer, samt at vi fikk omvisning av kveiteoppdrettet på Nordmøre og fôrprodusenten. Vi foretok en faglig vurdering for utvalget av datainnsamlingen etter valg av bedrift. Etter nøye vurderinger av hvem vi ønsket å gjennomføre intervjuer med, fant vi ut at vi ønsket å ha intervju med Chief Executive Officer og Chief Operating Officer da de har god kunnskap og kjennskap til GLOBAL G.A.P. Disse respondentene hadde tilgang på data som vi ønsket å bruke i forskningen.

Tabell 1 viser antall respondenter, samt posisjon/tittel på de respektive:

	Posisjon	Dato	Varighet	Type
Respondent 1	Chief Executive Officer Chief Operating Officer	06.02.2023	90 min	Intervju
Respondent 2	Quality- & HSE manager	08.02.2023		E-post
Respondent 3	Seniorkonsulent	14.02.2023	60 min	Intervju
Respondent 4	Kvalitetsleder	16.03.2023	90 min	Intervju

Vi ønsket å ha en fri, uformell samtale, men vi hadde på forhånd oppsatte spørsmål, så vi unngikk å snakke alt for mye om løst og fast. Selv om bruk av intervju og ferdig formulerte spørsmål kan føles unaturlig/formelt når man intervjuer, er dette noe som skaper en atmosfære av seriøsitet (Tjora, 2021, s.172). I løpet av intervjuet tok vi skriftlige notater av svarene.

- **Personlige observasjoner**

Observasjon er en måte å samle inn informasjon som innebærer at undersøkeren ser på hva mennesker gjør i ulike situasjoner (Jacobsen, 2015, s. 165). I vinter 2022 var vi på besøk hos kveiteoppdretteren på Nordmøre og der observerte vi sertifiseringsprosessen til GLOBAL G.A.P. Aquaculture. Ett eksempel på at de har blitt mer bærekraftig etter at de ble GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisert er at de har fått kamera under merd, for å kunne begrense at fôr synker gjennom merd. Hvis dette skjer så setter man fôring på pause for å vente til kveita er sulten igjen, eller å endre hvor mye fôr som kommer ut. I mars 2023 fikk vi observere produksjonen av fôr hos fôrprodusenten på Averøy. De er sertifisert av Global G.A.P. Aquaculture, og for å kunne oppnå noen av bærekraftmålene sine kjøper de avskogingsfri soya. De ønsker å få returnert fôr som ikke blir brukt, for å kunne prosessere det på nytt. De transporterer mye av fôret via sjøveien som er en bærekraftig transportmåte.

3.3.2 Sekundærdata

Sander (2020) beskriver sekundærdata som:

«Data eller informasjon som er samlet inn for et annet formål enn løsning av det aktuelle problemet bedriften står ovenfor»

Sekundærdata samles inn fordi man ønsker å bruke informasjon til å skaffe innsikt i et problem- eller beslutningsområde, skaffe en kontekst (geografisk, sosial, historisk og økonomisk) for de primærdataene som samles inn. Man samler også inn sekundærdata for å få en innfallsport eller introduksjon til en studie, og å kartlegge hvilke aktører i markedssystemet som kan påvirke problem- eller beslutningsområdet. Sekundærdata skaffer ideer til datainnsamling, utvalgsmetoder og analyse, ved å kartlegge informasjonen man samler inn, og som er relevant for problemstillingen, den vurderer også markedet og segmentenes størrelse og utvikling. Den identifiserer eksisterende eller potensielle muligheter og trusler i markedssystemet som har betydning for problemstilling eller virksomhet generelt. Sekundærdata oppdaterer eller komplimentere informasjon i markedsovervåkingssystem (Sander, 2020).

Mangfoldet er stort da all informasjon som er samlet inn er å betrakte som sekundærdata. Man kan skille mellom tre forskjellige former for sekundærdata; prosessdata, bokholderidata og forskningsdata (Sander, 2020).

Prosessdata er data som tilknyttes til den løpende aktiviteten i samfunnet, f.eks. artikler og innlegg i blader og aviser, debatter i tv, brev og lignende. Det finnes en mengde informasjonskilder å velge mellom, og man snakker ikke bare om data fra massemedia og Internett (Sander, 2020).

Bokholderi data er data som registreres og lagres i elektronisk eller grafisk form på grunn av deres økonomiske eller administrative betydning. Eksempler på bokholderidata er regnskapet til bedriften, billag, budsjetter, kunde- og salgsstatistikk, personalregistret, Brønnøysundregistrene og bransjestatistikk (Sander, 2020).

Forskningsdata som også blir kalt forskningsbasert informasjon, er data som er samlet inn av andre forskere. F.eks. gjennomførte og offentliggjorte markedsundersøkelser, offentlig statistikk og prognoser (Sander, 2020).

- **Dokumentanalyse**

Formålet med bedriftsbesøkene var å samle inn kunnskap til å undersøke påvirkningene av GLOBAL G.A.P. på et oppdrettsanlegg for kveite. I etterkant av intervjuet med case-bedriften fikk vi tilsendt kvalitative data. Disse dataene bestod av kriterier for sertifiseringen.

Dataene vi fikk tilsendt var i form av sjekklister. For å undersøke påvirkningene, gikk vi gjennom sjekklisene for å se hvilke tiltak som måtte til for å bli sertifisert. For å utføre undersøkelsen foretok vi en dokumentanalyse av dataene som ble samlet inn ved kvalitative metoder.

3.4 Validitet og reliabilitet

Validitet og reliabilitet er to sentrale begreper innen forskning. Reliabiliteten refererer til konsistensen eller stabiliteten til målingene når en måleprosess gjentas. Det innebærer at et vurderingsverktøy gir konsistente resultater når det måler det samme under de samme forholdene (Utforsksinnet, 2022).

Begrepene henger sammen ved at validiteten, eller gyldigheten, sier noe om i hvilken grad man ut fra resultatene av et forsøk eller en studie kan trekke gyldige slutninger om det man har satt seg som formål å undersøke (Nygaard, 2022).

Nygaard (2022) forklarer:

«En av betingelsene for at slutningen skal være gyldig, er reliabilitet».

3.4.1 Validitet

Validitet er et begrep som brukes for å vurdere kvaliteten på forskningsresultater. Validitet handler om i hvilken grad en målemetode eller et forskningsdesign måler eller undersøker det den har til hensikt å måle eller undersøke.

Det finnes ulike typer validitet, som for eksempel indre validitet og ytre validitet. Indre validitet handler om i hvilken grad en annen forsker kan bruke samme dataanalyse som deg. Mens ytre validitet dreier seg om i hvilken grad andre forskere vil oppdage de samme resultatene og fenomenene (Nygaard, 2022). For å sikre høy validitet i forskningen er det viktig å velge relevante variabler, måleinstrumenter og utvalg. Samt å kontrollere for mulige feilkilder og forstyrrende faktorer.

3.4.2 Reliabilitet

Begrepet reliabilitet benyttes for å beskrive hvor pålitelig et måleinstrument eller en forskningsmetode er. Dersom reliabiliteten er høy betyr det at målingen eller forskningen blir stabil, konsistent og nøyaktig (Utforsksinnet, 2022).

Hvis reliabiliteten er lav, betyr det at målingen eller forskningen er ustabil, inkonsistent og upålitelig. For at forskningsresultatene skal være pålitelige må innsamlet data være korrekt. Silkoset et al, (2022) argumenterer med at:

«Alle målinger vil være beheftet med tilfeldige feil, en måling reliabel dess mindre de tilfeldige feilene er».

Det finnes ulike metoder å vurdere reliabiliteten på, avhengig av hva slags data man bruker. Noen vanlige måter er test-retest, parallellformer, indre konsistens og interbedømmerreliabilitet. Felles for metodene er at de sammenligner resultater fra ulike kilder (Silkoset et al, 2022).

Med én-til-én-korrespondanse mellom intervju spørsmålene som stilles og den underliggende kompetansen som måles bidrar til at reliabiliteten til intervjuet styrkes. Med vår bruk av et semistrukturert intervjuformat økte reliabiliteten ved at det ga konsistent sett med spørsmål for alle deltakere (Silkoset et al, 2021).

Ved å benytte to forskjellige bedrifter som kveiteoppdretteren og fôrprodusenten som begge er sertifisert, fikk vi anledning til å sammenligne data fra ulike kilder. Dette bidro til at vi fikk mulighet til å vurdere reliabiliteten i henhold til interrater- metoden ettersom vi fikk testet reliabiliteten etter graden av samsvar mellom flere forskjellige personer. Her kalles graden av samsvar for interrater-reliabilitet. Jo høyere samsvar, jo høyere reliabilitet (Silkoset et al, 2021).

3.5 Etske utfordringer

En etablert tilnærming for å innhente kvalitative data er gjennom intervjuer. Imidlertid reiser denne metoden en rekke etiske utfordringer, som informert samtykke, konfidensialitet, anonymitet og maktforhold mellom intervjuer og informanter (Brinkmann & Kvale, 2015).

Disse utfordringene er av betydelig betydning, da det er vårt ansvar å sikre informantenes rettigheter og interesser.

For å sikre informert samtykke ga vi respondentene muligheten til å trekke seg fra studien når som helst, uten negative konsekvenser. Vi ivaretok konfidensialiteten og anonymiteten til respondentene ved å lagre og håndtere innsamlede data på en sikker måte, samtidig som vi opprettholdt anonymiteten ved å ikke avsløre identiteten til respondentene.

Vi utførte en systematisk og transparent analyse og tolkning av dataene, slik at tolkningene og formidlingen av dataene fremstår som troverdige og respektfulle, og gjenspeiler respondentenes meninger og erfaringer.

Disse tiltakene har bidratt til at vi har vært bevisste på vårt etiske ansvar gjennom hele forskningsprosessen, og vi har kontinuerlig reflektert over våre valg og handlinger. Vi har også fulgt gjeldende lover og forskriftsmessige retningslinjer for forskningsetikk.

I dette kapitlet har vi presentert de metodene vi har benyttet i vår forskning og beskrevet fremgangsmåten for datainnsamlingen. I neste kapittel vil vi presentere casepresentasjonen i vår bacheloroppgave.

4.0 Casepresentasjon

I dette kapitlet undersøker vi egenskapene til GLOBAL G.A.P. Aquaculture som privat regulering, kjennetegnene til GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering og påvirkninger av offentlige og private reguleringer, utfordringer og pålitelighet til sertifiseringsordninger, samt sammenhengen mellom private reguleringer som GLOBAL G.A.P. Aquaculture og offentlige reguleringer. Undersøkelsene er hentet fra tidligere forskning og er presentert i et analytisk rammeverk.

4.1 GLOBAL G.A.P. Aquacultures egenskaper som privat sertifiseringsordning

GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering er en privat sertifiseringsordning som har som mål å fremme bærekraftig akvakultur. Noen av egenskapene til GLOBAL G.A.P.

Aquaculture-sertifisering er at den er frivillig og basert på markedets etterspørsel av sertifiserte produkter. Den er styrt av et flerpartsorgan som består av representanter fra produsenter, handelsaktører, forbrukerorganisasjoner og andre interessenter. GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering har et sett av standarder som dekker ulike aspekter av produksjonen, som mattrygghet, dyrevelferd, miljøvern og sosial ansvarlighet. Den har et system for sporbarhet og kontroll som sikrer at sertifiserte produkter oppfyller kravene i standardene. Den bidrar også til å øke kvaliteten, effektiviteten og konkurransevnen til produsentene, samt å styrke tilliten til forbrukerne (GLOBAL G.A.P. u.å)

4.1.1 Kjennetegn ved GLOBAL G.A.P. Aquaculture som privat regulering

For bare noen få tiår siden ville diskusjonene om miljøregulering og det bredere begrepet bærekraftig Governance ha fokusert nesten utelukkende på myndighetene. Gjennom lover som Clean Air Act og Clean Water Act ble USA tvunget til å ta ansvar for private firmaer i jakten på sosiale mål om å beskytte miljøet og folkehelsen (Fiorino, et al., 2014). Det institusjonelle landskapet har imidlertid endret seg. Offentlig regulering påvirker fortsatt bedrifter, men den blir i økende grad supplert med praksis som illustrerer konseptet styring uten regjering (Fiorino, et al., 2014).

Firmaer som pålegger leverandører miljørestriksjoner (som å eliminere bruk av visse stoffer) eller forpliktelser (som å ta i bruk sertifiserte styringssystemer) har et privat forretningsforhold. Bedrifter sikter delvis på å generere en positiv eksternalitet for samfunnet i form av miljømessige foretrukne produkter, tjenester og prosesser. Motivene for privat regulering antyder at bedrifter setter standarder for sine leverandører av forretningsmessige årsaker, som å redusere risikoen for å kutte kostnader, men ved å gjøre det kan de skape positive eksternaliteter for samfunnet som sikrere produkter eller mindre forurensing (Fiorino, et al., 2014).

Selv om private og offentlige reguleringer er en form for regulering, er de forskjellige på mange måter. Autoriteten til private foretak stammer fra deres markedsposisjon og makt, ikke statens tvangsmyndighet (Fiorino, et al., 2014).

Som privat regulering kjennetegnes GLOBAL G.A.P. Aquacultural sertifisering at den er frivillig og drevet av markedskrefter og kundekrav, ikke av lovgivning eller myndighetspåbud. GLOBAL G.A.P. Aquaculture sertifisering er fleksibelt og anerkjenner

lokale initiativer gjennom en prosess for sammenligning og godkjenning av andre standarder. Gjennom et online databaseverktøy som viser sertifiseringsstatusen til produsenter og produkter sikrer GLOBAL G.A.P. Aquaculture sertifiseringen sporbarhet og gjør den transparent.

4.1.2 Private reguleringer i praksis

Med utgangspunkt i de analytiske perspektivene som er nevnt ovenfor, gjennomgår denne delen fremvekst av privat regulering, utvikling av ulike initiativer og deres nåværende og fremtidige innvirkninger på miljømessige og sosiale problemer. Den fokuserer på skog-, fiskeri- og landbruksprogrammer som opererer i sektorer der utvikling av privat regulering har vært omfattende (Falkner, 2013, s. 398).

Etterspørsels- og tilbudsfaktorer ligger til grunn for fremvekst av en rekke private reguleringsprogrammer i fokussektorene. To faktorer på etterspørselssiden skiller seg ut: svikt i offentlig politikk og balansering av konsistens mot krav om valg. De fungerer som motiv for opprettelse av privat regulering. På tilbudssiden er institusjonelle aktører kritiske (Falkner, 2013, s. 398-399).

I stedet for å operere alene og isolert fra statlige prosesser, dukker private reguleringsprogrammer opp som svar på styringssvikt eller utilstrekkelige offentlige reguleringer. Utfordringer med havforvaltning fungerte som en motivator for opprettelse av privat fiskeregulering (Falkner, 2013, s.399).

4.1.3 Klimarelaterte private reguleringer

På bakgrunn av voksende utvalg av private reguleringsprogrammer er det ingen overraskelse at klimaendringene har tiltrukket seg oppmerksomhet. På etterspørselssiden har fraværet av effektiv regjeringshandling vært kritisk. Mangel på fremgang i å forhandle frem en multilateral klimaavtale etter 2012, har ført til utallige eksperimenter med klimastyring som har blitt initiert av selskaper, sivilsamfunnsaktører, subnasjonale myndigheter, byer og kommuner da det haster med klimaendringer og det er frustrasjon over manglende fremgang i mellomstatlige prosesser motivert av utviklingen av klimaet (Falkner, 2013, s.403-404).

4.1.4 Hvor pålitelige er sertifiseringsordninger av akvakulturen for bærekraft?

Man har begynt å ta opp bekymringer over omfanget av gjeldende sertifiseringsordninger for bærekraft i akvakultursektoren, og de har kommet fram til at man er for fokusert på miljø- og styringsindikatorer (Howell, 2020).

Analysen viser at ordningene har en snever definisjon av bærekraft, og har en tendens til å prioritere miljøindikatorer på bekostning av andre målestokker (Howell, 2020).

Vektlegging av miljøfaktorer kan gjøre havbruksnæringen grønnere, risikerer man et marginalt fokus og føre til at industrien og den offentlige definisjonen av bærekraft blir skjev, slik at definisjonen blir mindre akseptabel på lang sikt. Forskerne mener bærekraft er flerdimensjonalt. Uavhengige sertifiseringsordninger kan bruke definisjonen av bærekraft på sine revisjoner, men dette vil føre til at havbruksnæringen ikke gjør noen fremskritt i å nå bærekraftmålene sine (Howell, 2020).

(Howell, 2020) foreslår å omfavne modellen «bærekrafthjulet», hvor man oppretter sertifiseringsordninger. Konseptet går utover trippelbunnlinje eller tre E-er og definerer fire elementer av bærekraft: Miljø, Governance, kultur og økonomi. Ved å ta i bruk modellen kan ordningene gi praktiske og konkrete måter for bedrifter innen akvakultur å nå bærekraftmålene. Det gir også forbrukerne nøyaktig informasjon om bærekraftig produksjon, rettferdiggjør det de betaler for, altså bærekraftig produsert sjømat.

4.2 Egenskaper i Global G.A.P. Aquaculture sertifisering

Case-bedriften innenfor kveiteproduksjonen på Nordmøre begynte å sertifisere seg fordi det var et økende krav fra kundene om at produktene skulle være produsert på en bærekraftig og trygg måte. Ved sertifisering viser produsentene samsvar med GLOBAL G.A.P. Aquaculture-standarder (Bureau veritas, 2023).

Standardene dekker ulike sektorer innen landbruk og akvakultur, som frukt og grønnsaker, avlinger, sjømat, blomster og te. For hver sektor finnes det ulike sertifiseringsalternativer som passer for ulike typer produsenter. Det finnes også en egen standard for kjeden av

vareflyt (Chain of Custody), som sikrer sporbarhet og integritet for GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifiserte produkter gjennom hele verdikjeden.

Sertifiseringen bidrar til at sertifiserte kveiteproduksjonsbedrifter på Nordmøre når ut til nye markeder ved at den gir forhandlere og forbrukere en trygghet på at maten er på et akseptabelt nivå, i forhold til sikkerhet og kvalitet og er produsert på en bærekraftig måte. Standarder i sertifiseringen skal bidra til å redusere risikoen for matbårende sykdommer og miljøskader gjennom forebyggende tiltak og sporbarhet (GLOBAL G.A.P., u.å.).

Sporbarhet gjør det mulig på en rask og effektiv måte å trekke tilbake produkter som ikke er trygge, slik at forbrukere blir informert om eventuelle risikoer inntak av produktet vil medføre. Sporbarhet i matproduksjon er et felles ansvar for alle som er involvert i produksjonen, bearbeidingen og distribusjonen. Det krever samarbeid, kommunikasjon og informasjonsdeling mellom alle ledd i verdikjeden (Prop 1 S, 2022-2023).

GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering sikrer at produktene som blir levert er sporbare gjennom at produsenter registrerer all relevant informasjon om produksjonen, eksempler kan være, slakting, fôr, lagring, etc. Produsenter må merke produktene med et GLOBAL G.A.P. Aquaculture-nummer som identifiserer dem og deres opprinnelse. Dette nummeret kan brukes til å spore produktene tilbake til produsenten ved hjelp av en nettbasert database som GLOBAL G.A.P. har utviklet (GLOBAL G.A.P. u.å.).

Respondent 1 utdyper:

«Sertifiseringen blir sett på som et krav, og at de ikke ville kunne nå ut på det internasjonale markedet på samme måte som nå, uten sertifiseringen. Det samme gjelder samarbeidspartnerne. For en leverandør uten sertifisering, vil det bli mer komplisert med samarbeid enn for en leverandør med sertifiseringen».

Respondent 1 mener at sporbarhet var et viktig argument for å bli sertifisert. Dette er på grunn av at sporbarheten svekkes på produktet dersom én eller flere av leverandørene til det ferdige produktet ikke er sertifisert.

Respondent 3 er enig med Respondent 1:

«Standarden blir sett på som et krav av kundene. Dersom en case-bedrift ikke var sertifisert, ville det vært utfordrende å levere fôr til deres kunder. Kunder sto i fare for å gi avslag på fôret uten sertifisering, og sertifiseringen fører til at kundeforholdene blir enklere».

Sertifiseringen bidrar til at bedrifter holder seg til regler og driver produksjonen innenfor regelverket og gitte lover. Dette bidrar til at det ikke vil være mulig og eksempelvis selge produkter på et svart marked. GLOBAL G.A.P. Aquaculture standard tar også hensyn til helse, miljø og sikkerhet, dette sikrer at bedrifter med sertifiseringen vil være mer attraktive for arbeidstakere når sosialt ansvar og omdømme styrkes gjennom respekt for menneskerettigheter, arbeidsrettigheter og dyrevelferd (GLOBAL G.A.P., u.å).

Et avvikssystem er et system for å registrere, håndtere og forebygge avvik i en organisasjon eller virksomhet. Avvik er en uønsket hendelse som bryter med krav eller forventning til kvalitet, sikkerhet eller miljø. Formålet med et avvikssystem er å identifisere årsaker til avvik, iverksette tiltak for å rette opp og forhindre gjentakelse. Dette åpner opp muligheten til å lære av erfaringer og forbedre prestasjoner i organisasjonen eller virksomheten (Nilsen & Vatslid, 2020).

Avvikssystem og kvalitetssystem blir bevist til kunder gjennom Global G.A.P. Aquaculture-sertifiseringen. Dette kan være med på å øke tilliten og troverdigheten hos kunder, leverandører og andre interessenter. Dette bidrar til å skape et konkurransefortrinn dersom konkurrenter innenfor samme bransje ikke er sertifisert.

4.3 utfordringer med GLOBAL G.A.P sertifisering

I dette kapitlet presenterer vi utfordringene og mulige konsekvenser knyttet til GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering av bedrifter. Når en bedrift velger å bli sertifisert, må de gjennomgå kontroller utført av et uavhengig sertifiseringsorgan godkjent av GLOBAL G.A.P. Disse kontrollene sikrer at bedriften oppfyller kravene i en av de tre modulene: AF (for landbruk og fiske), CB (for avlinger) eller FV (for frukt og grønnsaker) (GLOBAL G.A.P, u.å.).

I denne bacheloroppgaven har vi fokusert på AF-modulen, som gjelder sertifisering av bedrifter innen fiskeri og landbruk. Modulen inneholder ulike sjekkpunkter med krav fra GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering, som blir vurdert med ulik vektlegging avhengig av deres betydning. Et sertifiseringsorgan vurderer om bedriften oppfyller kravene, og hvis det er nødvendig, gir de begrunnelse for eventuelle avslag på sertifiseringen. Bedriften har da mulighet til å rette opp i de områdene som ikke oppfyller kravene.

Kapittelet presenterer funnene fra kontrollpunktene i AF (All Farm based) og AQ (Aquaculture) moduler, som blir kontrollert av et GLOBAL G.A.P.-godkjent sertifiseringsorgan. Det inkluderer relevante sjekkpunkter for bærekraft, hygiene, dyrevelferd og mattrygghet.

AF 2– Record Keeping and Internal Self-Assessment/Internal Inspection

Viktige detaljer om oppdrettspraksis skal registreres og journalføres. Dokumentasjonen blir lagret i minst 2 år etter at produktet er sendt inn til markedet. Respondent 1 bruker Maritech sitt tradingsystem hvor dokumentasjonen blir kommersielt ivaretatt.

Tabell 2 viser registrering, journalføring og lagring av praksis i kveiteproduksjonen: Sporbarhetskrav, utfordringer og påvirkninger:

Egenskaper	Praksis registreres, journalføres og lagres
Grunner	Tilfredsstillende krav til sporbarhet og mattrygghet
Utfordringer	Tidkrevende
Påvirkninger	Dokumentasjon

Respondent 1 har gjennomført egenvurdering av dokumentasjon og har lagt en plan for årlig internrevisjon i forhold til Global G.A.P. Aquaculture-sertifisering. Dette vil bli gjennomgått på selskap og ledergruppenivå, samt for de ulike lokasjonene. Ledergruppen ønsker å gjennomføre internrevisjonen årlig i september eller oktober. Under interne revisjoner vil man gå gjennom avvik og registrere de i nyetablerte EQS (Extend Quality System)-kvalitetssystem, og prosessen av korrigeringer vil bli fulgt opp og dokumentert i EQS-systemet (Global G.A.P., 2022).

AQ 2.3- Brood Fish Stripping (If Brood Fish are Stripped, This Shall be Done with Consideration for the Animals' Welfare)

Tabell 3 viser prosedyre som sikrer dyrevelferdshensyn:

Egenskaper	Krever aktsom stryking (tømming av egg) på fisken
Grunner	Sikre god dyrevelferd
Utfordringer	Tid og opplæring
Påvirkninger	Gode driftsrutiner

Hunnkveiter slipper eggene sine selv. Dette kan ikke utføres ved å bedøve kveita, og man vet ikke konsekvensene av å bedøve så store fisker med tanke på videre generasjoner som skal produseres. Bedøvelse vil bare føre til at kveita blir enda mer svekket og ikke klarer å kjempe mot moritella. Dette finner man i Fiskehelseplanen. Respondent 1 lagrer resepter de får fra veterinærer/fiskehelsebiolog på Fishtalk. Kveita blir heller ikke bedøvd, og stryking av kveita foregår uten bedøvelse. Dette finner man i Fiskehelseplanen. Man finner også prosedyrer for flytting og transportering av fisk i EQS-systemet under driftsrutiner (GLOBAL G.A.P., 2022).

AQ 5.2 - Fish Health and Welfare

Respondent 1 har utarbeidet en plan over hvilke vaske- og desinfeksjonsmiddel som skal brukes. Man finner dette i Hygieneplanen og i de forskjellige sonene i oppdrettsanlegget. Kontroll av sjekk etter død fisk på land- og sjøanlegg blir dokumentert i Fiskehelseplanen. Respondent 1 bruker utstyr som er designet for bruk i akvakulturnæringen. Man finner helseattesten ved kjøp og salg av fisk i EQS-systemet under meldingsoversikt. Alle eggbatcher blir undersøkt for virus, og dette dokumenteres i Fiskehelseplanen. Dokumentasjonene blir arkivert i permer.

Yngel blir sjekket for virus og sykdom før transport. Respondent 1 noterer i besøkskontrollen hvilke fisk som flyttes og slaktes. Respondent 1 bruker beredskapsplanen og fiskehelseplanen for å varsle om sykdom til Mattilsynet. Respondent 1 har utarbeidet prosedyre for sortering på sjøanlegg, og har også utarbeidet en protokoll for yngelproduksjon. Respondent 1 har utarbeidet daglogger hvor man dokumenterer appetitt, oppførsel, død fisk og svimer (GLOBAL G.A.P., 2022).

Respondent 1 tilrettelegger belysning, mørke rom, rolig atmosfære og sårbehandling med jod for å sørge for at kveita trives og ikke er stresset. Vidalife danner en glatt hinne på overflaten av kveita og bevarer fiskens slimlag og reduserer skjelltap og småsår på fisken under håndtering (Veso, UÅ).

Ansatte i bedriften representert som Respondent 1 har en rolig oppførsel i strykekar for å unngå å stresse fisken, og har presenning med Netlon i alle rekrutt- og stamfiskkar. De har utarbeidet en slakterapport, som klassifiserer antall, og hvor man kan dokumentere interne tilbakemeldinger og har et avvikssystem/prosess. Man finner avlivning av fisk i Fiskehelseplanen (GLOBAL G.A.P., 2022).

Respondent 1 bruker ikke renseskald eller annen type fisk i oppdrettsanlegget. Man finner risikovurdering av fiskevelferd under transport i EQS-systemet (GLOBAL G.A.P., 2022).

Tabell 4 viser prosedyredokumentasjon i kveiteproduksjonen: dyrevelferd, utfordringer og påvirkninger:

Egenskaper	Dokumentere og forholde seg til prosedyrer
Grunner	Produksjon på en god dyrevelferdig måte
Utfordringer	Omfattende og tidkrevende utvikling og implementering av prosedyrer og rutiner
Påvirkninger	Sikrer bedriften gode prosedyrer

AQ 9.1 Environmental Management

Respondent 1 har utarbeidet en avfallsplan hvor man dokumenterer type avfall, mellomlagring av avfall, avfallsmottaker og kontaktperson. De har også utarbeidet en policy for miljø og biologisk mangfold, og en oversikt over påvirkning på ytre miljø, risikovurdering av påvirkning på ytre miljø. Bedriften har laget en oversikt over plan for arbeid innen bærekraft og forvaltning. Forvaltningsplanen oppdateres årlig (GLOBAL G.A.P., 2022).

Tabell 5 viser avfallshåndtering og bærekraftig forvaltning i kveiteproduksjon: Utfordringer og påvirkninger:

Egenskaper	Dokumentere avfallsplan
Grunner	Henholde seg til en hensiktsmessig plan i lys av miljø og biologisk mangfold
Utfordringer	Tidkrevende utvikling av plan og omfattende implementering av rutiner
Påvirkninger	Bedriften får utarbeidet en plan for arbeid innen bærekraft og forvaltning

AQ 15.3 Records and Data/Documentation of Procedures

Selskapet skal ha dokumentasjon på overholdelse av alle kontroller. Dette inkluderer skriftlige prosedyrer. Selskapet sørger for at alle relevante journaler er tilstrekkelig utarbeidet, brukt og vedlikeholdt (GLOBAL G.A.P., 2022).

Tabell 6 viser journaldokumentasjon og etterlevelse av kontroller i kveiteproduksjon: Krav, utfordringer og påvirkninger

Egenskaper	Dokumentere tilstrekkelig utarbeidet, brukt og vedlikeholdt journaler for overholdelse av kontroller
Grunner	Krav
Utfordringer	Kostbart og tidkrevende
Påvirkninger	Bedriften dokumenter overholdelse av lovpålagte kontroller

Respondent 1 har utarbeidet prosedyre og instruks for massebalanse. De har kontroll på sporing fra lokalitet til slakteri med fraktdokumentasjon og ID-nummer som følger gjennom slakteriet. De dokumenterer også inngående- og utgående balanse av solgte varer og lager. Dokumentasjonen blir lagret i minst 1 pr etter utløpsdato for produkt solgt til kunde, for eksempel slakterapporter, rapporter fra flowvekt og annen dokumentasjon i forhold til lagerstyring (GLOBAL G.A.P., 2022).

AQ 15.4 Certified Outputs and Labeling/Claims

Selskapet skal sørge for at alle sertifiserte produkter som selges er tydelig identifiserbare. For produkter som skal ha merket «GGN Certified Aquaculture» på emballasjen for sluttforbrukeren (GLOBAL G.A.P., 2022).

Tabell 7 viser sporbarhetsdokumentasjon i forbindelse med GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifiserte produkter:

Egenskaper	Dokumenterer at produktene er produsert av en GLOBAL G.A.P. sertifisert produsent
Grunner	Sikrer at produktene er sporbare
Utfordringer	Krever arbeidskraft
Påvirkninger	Kunder kan spore produktene

All produksjon som inngår hos Respondent 1 er sertifisert. De selger kun egne varer og alle varer er merket på kassalapp og i salgsdokumentasjonen. Man finner sporbarhetskode på all forpakning (GLOBAL G.A.P., 2022).

Respondent 4 påpeker at:

«Det er en fire ukers frist på å utbedre avvik, avvik vil som regel føre til økte kostnader for bedriften».

Endring av rutiner innenfor produksjon, HMS, dyrevelferd, transport, etc. påfører bedrifter eventuelle ekstra kostnader.

Respondent 4 mener at:

«Det å satse på bærekraft i bedriften medfører høye kostnader, hvor den mest økonomiske løsningen ofte ikke er den mest bærekraftige».

I sum viser Respondent 4s synspunkt på at kostnadene ved bærekraftige tiltak kan være en utfordring, men det er viktig å vurdere både de kortsiktige kostnadene og de langsiktige

fordelene av bærekraftig praksis for å ta informerte og ansvarlige beslutninger i bedriftens interesse og for samfunnets beste.

4.4 GLOBAL G.A.P. Aquacultures påvirkninger på Nordmøres kveiteproduksjon

I dette kapittelet vil vi undersøke hvilke påvirkninger GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering har på kveiteproduksjonen på Nordmøre. GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering er en internasjonal standard for god akvakulturpraksis som sikrer bærekraftig og ansvarlig produksjon av matvarer. Sertifiseringen stiller krav til blant annet kvalitet, sikkerhet, dyrevelferd og miljø i produksjonen. Vi vil presentere noen av fordelene og utfordringene med å bli GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisert basert på intervjuer med kveiteprodusenter på Nordmøre og en av case-bedriftene deres.

Respondent 1 uttrykte at:

«GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifiseringen økte tilliten og omdømmet vårt overfor våre kunder, forbrukere og myndigheter, fordi vi viser at vi følger en anerkjent standard for god akvakulturpraksis. Sertifiseringen reduserer risiko for sykdommer i anlegget fordi GLOBAL G.A.P. Aquaculture-standard krever rutiner for forebygging, overvåkning og behandling av sykdommer i anlegget»

På lik linje argumenterer Respondent 4 med at:

«Sertifiseringen bidro til økt omdømme overfor kundene våre. Ettersom standarden setter krav til sporbarhet, kontroll og håndtering gjennom hele verdikjeden, som bidrar til at sertifiseringen styrker bedriftens renommé og skaper lojale og fornøyde kunder».

For dyrevelferd og miljøvern konkluderer Respondent 1 med:

«GLOBAL G.A.P. Aquaculture-standard setter krav til fiskens velferd som for eksempel rent vann til yngelen, fôr og plass. For miljøvern er avfallsplan, utslipp og ressursbruk i produksjonen viktige tiltak som fremmer miljømessige tiltak»

Respondent 4 hevder at sertifiseringen har hatt en positiv effekt på bedriftens omdømme overfor kundene, fordi standarden krever sporbarhet, kontroll og håndtering gjennom hele verdikjeden. Dette bidrar til å styrke bedriftens renommé og skape lojale og fornøyde kunder.

Når det gjelder dyrevelferd og miljøvern, konkluderer Respondent 1 med at GLOBAL G.A.P. Aquaculture-standarden stiller krav til fiskens velferd, som rent vann til yngelen, fôr og plass. Videre nevner Respondenten at avfallsplan, utslipp og ressursbruk i produksjonen er viktige tiltak som fremmer miljømessige tiltak.

Samtidig har Respondent 1 og 4 pekt på noen utfordringer og ulemper ved å implementere standarden. En av dem er de økte kostnadene og ressursbruken som kreves for å oppfylle kravene i standarden. Dette kan innebære investering i nytt utstyr, opplæring, revisjon og sertifikat. En annen utfordring er det omfattende dokumentasjonsarbeidet som standarden medfører. Bedriftene må dokumentere alle aspekter i produksjonen fra innkjøp til salg, samt gjennomføre regelmessige kontroller og rapportere eventuelle avvik. Dette krever mer administrasjon og dokumentasjon for å bevise samsvar med standarden. Som Respondent 1 uttrykker:

«GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifiseringen har medført en mer komplisert produksjonsprosess, vi kan ikke kjøpe kjemikalier som tidligere, vi må ha forsvarlig lager, det er strenge prosesser, vi må sjekke leverandører, det er krevende rutiner og prosedyrer».

En tredje utfordring er at GLOBAL G.A.P. Aquaculture-standarden kan komme ha utfordringer med lokale lover, tradisjoner eller kulturelle verdier. Fordi standarden er basert på internasjonale prinsipper og retningslinjer som ikke nødvendigvis er tilpasset lokale forhold eller preferanser. Derfor kan standarden skape dilemmaer eller motsetninger mellom de globale kravene og de lokale praksisene.

Respondent 4 hevder at GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifiseringen kan svekke fleksibiliteten og innovasjonsevnene ved å pålegge fastsatte regler og prosedyrer som kan være begrensende. Respondenten påpeker også utfordringene med å finne bærekraftige

råvarer og tilpasse seg kundenes behov, og at det har blitt brukt mye tid på å finne leverandører som produserer bærekraftig.

Tabell 8 viser positive og negative virkninger av GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering:

Positive påvirkninger av å være GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisert	Negative påvirkninger av å være GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisert
Øke tillit og omdømme hos kunder, aksjeeiere, forbrukere og myndigheter	Høyere kostnader og ressursbruk for å oppfylle kravene i standarden
Bedre kvalitet og sikkerhet på produktene som produseres	Mer administrasjon og dokumentasjon for å bevise samsvar med standarden
Redusert risiko for sykdommer og skadedyr i anlegget	Potensielle utfordringer med lokale lover, tradisjoner eller kulturelle verdier
Forbedret dyrevelferd og miljøvern	Mulig tap av fleksibilitet og innovasjonsevne i produksjonen

GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering er et verktøy som kan bidra til å øke lønnsomhet og bærekraft i et oppdrettsanlegg, men som også krever en del investeringer og tilpasninger. Det er viktig å vurdere fordelene og ulempene nøye før man bestemmer seg for å søke om sertifisering.

I dette kapittelet har vi beskrevet caset vårt og gitt innføring i GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering som privat regulering og lokal praksis. Vi beskrev deretter egenskapene og påvirkningene reguleringen hadde på kveiteproduksjonen i Nordmøre, som vi nå ønsker å drøfte.

5.0 Drøfting

I dette drøftingskapittelet vil vi se nærmere på samspillet mellom offentlig regulering og GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering som en form for privat regulering i konteksten av bærekraftig Supply Chain Governance. Vi vil utforske hvordan disse to reguleringsformene påvirker hverandre og bidrar til å fremme bærekraftige praksiser i akvakulturindustrien.

I delkapittel 5.1 vil vi diskutere påvirkningen av offentlig regulering og GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering som en privat regulering. Vi vil se på hvordan eksisterende svakheter eller mangler i det offentlige regelverket kan føre til oppkomsten og oppslutningen rundt private sertifiseringsordninger. Vi vil også undersøke hvordan GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifiseringen tar hensyn til både økonomiske, miljømessige og sosiale aspekter i sin regulering.

I delkapittel 5.2 vil fokusere på sammenhengen mellom GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering som en privat standard og den offentlige reguleringen i lokal praksis. Vi vil undersøke hvordan GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifiseringen samhandler med og komplementerer den eksisterende offentlige reguleringen av akvakultur i praksis. Vi vil også se på hvordan bedrifter vurderer og tilpasser seg både offentlige reguleringer og GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering for å oppnå bærekraftige produksjonspraksiser.

Til slutt, i delkapittel 5.3, vil vi analysere transformasjonen av Nordmøres kveiteproduksjon som en case-studie og vurdere bidraget til bærekraftig Supply Chain Governance fra GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering. Vi vil undersøke hvordan implementeringen av denne sertifiseringen har påvirket produksjonsmetoder, økonomiske resultater og miljøeffekter i kveiteproduksjonen. Vi vil også vurdere hvordan GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifiseringen bidrar til å fremme bærekraftige praksiser langs hele verdikjeden, og om den bidrar til etableringen av en bærekraftig Supply Chain Governance i akvakulturindustrien.

Gjennom disse tre delkapitlene vil vi få en dypere forståelse av samspillet mellom offentlig regulering og GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering i å fremme bærekraftig Supply Chain Governance. Vi vil drøfte fordeler, utfordringer og potensialet for en helhetlig og effektiv regulering av akvakulturindustrien, med fokus på Nordmøres kveiteproduksjon.

5.1 Påvirkning av offentlig regulering og GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering som ikke statelig standard

I tidligere forskning har det blitt påvist at private sertifiseringsordninger, som GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering, kan oppstå og bli populære når det offentlige regelverket

er svakt eller mangelfullt. Dette kan være tilfelle fordi bedrifter ønsker å være forberedt på eventuelle skjerpede krav fra myndighetene og samtidig sikre seg et konkurransefortrinn i markedet. Det viser seg også at bedriftene ikke bare er motivert av profittmaksimering, men også av normstyrte og profittsøkende faktorer knyttet til miljøpåvirkningen av deres virksomhet (Hassel, 2016, s.55-56).

I vår undersøkelse har vi funnet ut at den offentlige reguleringens rolle har hatt begrenset betydning for bedriftenes beslutning om å sertifisere sine oppdrettsanlegg etter GLOBAL G.A.P. Aquaculture-standarden. Selv om myndighetene har hatt mulighet til å følge med på utviklingen av GLOBAL G.A.P. og den økende oppslutningen om ordningen, har de ikke aktivt fremmet den gjennom offentlige strategier (Hassel, 2016, s. 56). En av grunnene til at oppdrettsselskapene har valgt å sertifisere seg er at de ser det som en mulighet til å få fordeler i forhold til tilsyn fra myndigheter som Mattilsynet.

Våre funn viser at ikke-statlige organisasjoners rolle har vært viktig for å motivere bedriftene til å sertifisere seg etter GLOBAL G.A.P. Aquaculture-standarden. Bedriftene ønsker å oppnå samfunnsaksept og et bedre omdømme ved å vise at de tar miljøansvar og mattrygghet på alvor. Ikke-statlige organisasjoner setter fokus på de negative miljøkonsekvensene av kveiteproduksjonen og legger press på bedriftene for å redusere disse. Dette kan ha innvirkning på bedriftenes lønnsomhet (Hassel, 2016, s. 56-57).

Ikke-statlige organisasjoner kan påvirke bedriftenes normer og verdier når det gjelder miljøansvar, slik at de internaliserer disse i sin virksomhet. Organisasjonene spiller en sentral rolle i å fremme bærekraftig kveiteproduksjon gjennom ulike former for påvirkning. Bedriftene kan være motivert for å sertifisere seg etter GLOBAL G.A.P. Aquaculture-standarden av ulike grunner. Noen av grunnene kan knyttes til bedriftenes forhold til offentlige myndigheter, ikke-statlige organisasjoner, markedet og lokalsamfunnet. Disse aktørene kan påvirke bedriftenes atferd gjennom å stille krav, skape forventninger og etterspørsel etter sertifiserte produkter. Vår oppgave viser at private sertifiseringsordninger er en viktig form for regulering av vareproduksjon (Hassel, 2016, s.23-24).

En faktor som kan ha påvirket bedriftenes motivasjon for å bli sertifisert av GLOBAL G.A.P. Aquaculture er etableringsprosessen og kravene i standarden. Hvis vi antar at bedriftene er rasjonelle aktører som maksimerer profitt, kan vi forstå deres valg som et resultat av at

GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering passer med deres egne interesser og gjør det lettere å oppfylle sertifiseringskravene. Bedriftene ønsker å oppnå et kvalitetsstempel som viser innkjøpere og forbrukere at de driver ansvarlig produksjon på en effektiv måte. De vil også fremheve hvor strenge og krevende standarden er, da det gir dem et fortrinn som ansvarlig produsent. Bedriften kan velge en mer omfattende sertifisering for å få et bedre omdømme uten at kostnadene øker tilsvarende. De internaliserer kravene i standarden og oppfatter dem som rettferdige, logiske og legitime (Hassel, 2016, s. 57-58).

Markedet er en viktig faktor som påvirker bedriftenes motivasjon for å oppnå GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering. Bedriftene kan ha ulike markedsmotivasjoner for å bli sertifisert, for eksempel å møte kundekrav, oppnå høyere pris eller få tilgang til nye markeder. De vurderer også nytten og kostnadene ved sertifisering ut fra et økonomisk perspektiv og ser på hvordan sertifiseringen kan gi dem et konkurransefortrinn i et marked som stadig stiller strengere krav til sjømatprodukter. Tidligere forskning har også pekt på at markedet og eksportavhengighet er viktige drivkrefter for å delta i private sertifiseringsordninger (Hassel, 2016, s. 58).

Samlet sett viser disse funnene at både offentlig regulering og private sertifiseringsordninger som GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering påvirker bedrifters beslutninger om å sertifisere sine oppdrettsanlegg. Myndigheters rolle er begrenset i denne prosessen, mens ikke-statlige organisasjoner og markedet spiller en viktig rolle i å motivere bedriftene til å bli sertifisert. Bedriftene ser sertifiseringen som en måte å oppnå samfunnsaksept, forbedre omdømmet, tilfredsstille kundekrav og oppnå konkurransefortrinn. Denne drøftingen viser at både offentlig og privat regulering er viktige faktorer i etableringen av en bærekraftig Supply Chain Governance i akvakulturindustrien.

Offentlig regulering er tradisjonelt sett den primære formen for regulering i samfunnet. Den har som mål å sikre overholdelse av lover og forskrifter, samt beskytte samfunnets interesser. Imidlertid kan det være begrensninger knyttet til offentlig regulering. Noen ganger kan regelverket være mangelfullt, utdatert eller utilstrekkelig for å håndtere nye og komplekse utfordringer, som bærekraftig oppdrett i akvakultur. Dette kan føre til behovet for private sertifiseringsordninger som GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering, som kan være mer fleksible og reagere raskere på endrede behov og forventninger i bransjen.

5.2 Sammenhengen mellom GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering som privat standard og offentlig regulering i lokal praksis

I sammenhengen mellom privat sertifisering og offentlig regulering i lokal praksis er utfordringer et aktuelt tema i mange sektorer, spesielt innenfor kveiteproduksjonen på Nordmøre når det gjelder miljø og sosial bærekraft. Privat sertifisering innebærer at en uavhengig tredjepart vurderer om en virksomhet eller et produkt oppfyller visse standarder eller krav. Lokal praksis refererer til de normer, verdier og tradisjoner som preger et bestemt samfunn eller område. Vennerød et al., (2022, s.12) påstår at det kan oppstå spenninger eller motsetninger mellom disse to formene for regulering, for eksempel når en privat sertifiserings ordning stiller krav som er i strid med lokal kultur, religion eller økonomi.

GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering er en internasjonal sertifiseringsordning som stiller krav til miljø, dyrevelferd, mattrygghet og sosial ansvarlighet i akvakulturproduksjonen. Mange norske oppdrettere har valgt å følge denne standarden for å tilfredsstille markedskrav og forbedre omdømmet. Men noen mener at GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering er for rigid, kostbar og lite tilpasset lokale forhold. De hevder at norsk oppdrettsnæring allerede har høye krav til bærekraft og kvalitet gjennom nasjonale lover og forskrifter, og at en privat standard ikke bør overstyre dem. Dette skaper en utfordring mellom ulike interesser og verdier i næringen, som kan påvirke både konkurranseevne og legitimitet (GLOBAL G.A.P., u.å).

5.2.1 Forskjellene på private standarder og offentlige reguleringer

Vennerød et al., (2022, s.12) mener at standarder og reguleringer er to ulike former for styringsverktøy som kan ha betydning for næringslivet. Mens reguleringer er juridisk bindende regler som utformes og håndheves av offentlige myndigheter, er standarder frivillige retningslinjer som utvikles gjennom en konsensusbasert prosess med involvering av ulike interessenter. Standarder og reguleringer kan ha overlappende eller komplementære mål og funksjoner, for eksempel å fremme et felles indre marked, sikre kvalitet og sikkerhet, eller stimulere innovasjon.

5.2.2 Standarder som verktøy for å bidra til bedre regulering

Vennerød et al., (2022, s. 12-13) mener det er viktig å finne måter å gjøre regulering mer effektiv og enkel, og se på hvordan standarder kan bidra til det. For å få til bedre regulering må man jobbe systematisk med å gjøre reguleringene mindre kompliserte og redusere de administrative kostnadene de medfører. Regelrådet har en rolle i Norge der de får innspill fra innbyggere, virksomheter og andre interessenter i beslutningsprosessen. De sørger for at reguleringene har klare mål og ikke skaper unødvendige ulemper for næringslivet. Når man utvikler norsk regelverk, må man følge utredningsinstruksen som gir viktige retningslinjer for regelverksutviklerne. Utredningsinstruksen krever at regelverksutviklerne svarer på spørsmål som tydeliggjør hva problemet er, og at man vurderer ulike alternativer og konsekvenser av dem.

Vennerød et al. (2022, s. 13) uttrykker at arbeidet med å stadig forbedre og utvikle reguleringen kan samspillet mellom regulering og internasjonale standarder være et nyttig verktøy. Ved å bruke frivillige standarder kan bedriftene oppnå flere positive effekter på produktiviteten i form av at det gir tilgang til teknisk informasjon i markedet, sikrer samhandling i systemer og verdikjeder, og gir kvalitetsgaranti for forbrukere og mulighet for stordriftsfordeler. Disse effektene gjelder uansett om det er regulering eller ikke, men regulering kan bidra til å forsterke dem.

Vennerød et al. (2022, s. 13) skriver at et økt samspill mellom reguleringer og standarder kan ha positive effekter for samfunnet. Men det er også noen utfordringer knyttet til å bruke standarder som en del av regelverksutviklingen. Når regelverksutviklere refererer til standarder, gir de i praksis fra seg noe av sin myndighet, fordi de overlater til standardene å definere hva som er akseptabel etterlevelse av regelverket. For at dette skal være forsvarlig, må regelverksutviklere være sikre på at standardene har god kvalitet og samsvarer med de overordnede målene med reguleringen. Det kan også være spesielle nasjonale hensyn som gjør at internasjonale standarder ikke passer. I tillegg koster det penger å få tilgang til standarder, noe som kan stride mot demokratiske prinsipper om at regelverket skal være åpent for alle

For å kunne utnytte potensialet i bruken av standarder i reguleringen mener Vennerød et al. (2022, s. 13) at man må øke kunnskapen om standarder, for eksempel om hvilke standarder

som er relevante, hvordan de kan brukes, hvordan de lages og i hvilke situasjoner de er hensiktsmessige å kombinere med regulering

5.2.3 Ulike grunner til utfordringer i sammenhengen mellom privat sertifisering og offentlig regulering

Utfordringer mellom privat sertifisering og offentlig regulering i lokal praksis kan oppstå av ulike grunner for eksempel ved mangel på tillit eller kommunikasjon mellom de ulike aktørene som er involvert i sertifiseringsprosessen, som produsenter, sertifiseringsorganer, forbrukere og myndigheter. Utfordringer kan også oppstå ved ulike forventinger eller krav til kvalitet, sikkerhet, miljø eller sosial ansvarlighet fra de ulike aktørene, ulike kulturelle, juridiske, økonomiske eller politiske kan også skape utfordringer ved å se hvordan kontekstene påvirker hvordan sertifiseringen blir implementert, tolket eller etterfulgt i praksis. Respondent 1 mener at det er liten grad av utfordring til offentlig regulering. Ettersom kravene GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering har, ofte er en selvfølge i Norge, men ellers i verden er det ikke alltid slik.

De negative konsekvensene av utfordringene mellom privat sertifisering og offentlig regulering er tap av troverdighet eller markedsandel for de sertifiserte produktene eller tjenestene, tap av inntekt eller konkurransevne for de produsentene som ikke klarer å oppfylle sertifiseringskravene eller som blir utestengt fra markedet. Bedriften kan oppleve tap av tillit eller tilfredshet for de forbrukerne som blir skuffet over kvaliteten eller effekten av de sertifiserte produktene eller tjenestene, de kan også oppleve tap av legitimitet eller autoritet for de myndighetene som ikke klarer å regulere eller overvåke sertifiseringsordningene eller som blir utfordret av dem.

For å kunne løse eller forebygge utfordring mellom privat sertifisering og lokal praksis, kan noen mulige tiltak være å fremme dialog og samarbeid mellom de ulike aktørene gjennom felles plattformer, nettverk eller fora, å tilpasse sertifiseringskravene til de lokale forholdene gjennom fleksibilitet, differensiering eller anerkjennelse av lokale standarder eller praksiser. Man kan også løse eller forebygge utfordringer ved å styrke kapasiteten og kompetansen til de lokale aktørene gjennom opplæring, veiledning eller støtteordninger, og å øke gjennomsiktigheten og ansvarligheten til sertifiseringsordningene gjennom uavhengig revisjon, evaluering eller rapportering. Våre funn viser at GLOBAL G.A.P. Aquaculture-

sertifisering kompletterer og støtter de juridiske rammene for akvakultur. Den beviser at oppdrettere overholder de offentlige reguleringene og de går utover det minimumskravet loven krever.

5.3 GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifiserings transformasjon av Nordmøres kveiteproduksjon og bidrag til bærekraftig Supply Chain Governance

Howell (2020) identifiserer fire kjennetegn ved bærekraftig akvakulturproduksjon: økonomi, miljø, Governance og kultur. Når vi ser på det sosiale aspektet, fokuserer dette på de sosiale konsekvensene av akvakulturproduksjon og hvordan det påvirker samfunnet.

Når det gjelder det økonomiske aspektet, har vi funnet at sertifiseringen krever at bedrifter opprettholder økonomisk bærekraft ved å følge god forretningspraksis, sikre lønnsomhet og oppfylle økonomiske mål. Dette sikrer at bedriftene ikke bare fokuserer på kortsiktig profitt, men også tar hensyn til langsiktig økonomisk stabilitet og bærekraftig vekst.

Våre funn viser at GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifiseringen også tar hensyn til det sosiale aspektet ved bærekraftig Supply Chain Governance. Sertifiseringen legger vekt på sosiale og arbeidsmessige forhold, inkludert helse, sikkerhet og rettferdig behandling av arbeidstakere. Kravene inkluderer også overholdelse av arbeidslover, vern av ansattes rettigheter og mangfold og inkludering på arbeidsplassen.

Det miljømessige aspektet tilfredsstiller GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering eksempelvis med kontrollpunkt «AQ 9.2 Environmental management». Kontrollpunktet bidrar til at sertifiserte bedrifter utvikler en oversikt over påvirkning på ytre miljø, som er et viktig tiltak som kan styrke miljøkapitalen. Begrepet miljøkapital refererer til verdien av de naturressursene og økosystemene vi har, som bidrar til menneskelig velferd og økonomisk aktivitet (Costanza et al. 1997).

Våre funn støtter opp om disse identifiserte aspektene fra Howell (2020) og viser at GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifiseringen adresserer alle tre aspektene av bærekraftig Supply Chain Governance. Sertifiseringen inneholder strenge miljøkrav som tar sikte på å

reduere den negative påvirkningen av akvakulturproduksjonen på miljøet. Dette inkluderer blant annet begrensning av utslipp, beskyttelse av vannkvalitet og vern av økosystemer.

Ved å oppfylle kravene i GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifiseringen kan bedrifter oppnå en helhetlig tilnærming til bærekraftig akvakulturproduksjon. Ved å balansere de økonomiske, miljømessige og sosiale aspektene bidrar sertifiseringen til å sikre langsiktig økonomisk suksess, begrenset miljøpåvirkning og bærekraftig drift.

Howell (2020) mener at denne tilnærmingen er i tråd med tidligere forskning som viser at det er en positiv sammenheng mellom økonomisk ytelse, miljøytelse og sosial ytelse. Ved å adressere disse tre aspektene samtidig kan bedrifter innen akvakultur oppnå en helhetlig og balansert tilnærming til bærekraftig Supply Chain Governance.

6.0 Avslutning

I vår avslutning legger vi frem konklusjon til problemstillingen og forskningsspørsmålene våre. Vi skal også gjennomgå implikasjoner som vi har møtt på under studiet av bacheloroppgaven vår, og avslutningsvis legge frem forslag til fremtidige studier, samt avgrensninger med egen studie.

6.1 Konklusjon

GLOBAL G.A.P. Aquaculture er en privat sertifiseringsstandard som kjennetegnes av flere viktige faktorer. Standarden er utviklet gjennom en konsensusbasert prosess med bred deltakelse fra ulike interessenter, noe som gir den legitimitet og aksept blant aktørene i akvakulturbransjen. En sentral egenskap ved GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering er vektleggingen av sporbarhet gjennom hele verdikjeden. Dette skaper trygghet for forbrukerne og muliggjør rask tilbaketrekking av produkter ved behov. Standarden tar også hensyn til helse, miljø og sikkerhet, og fokuserer på forebyggende tiltak for å redusere risikoen for matbårne sykdommer og miljøskader. Produktene merkes med GLOBAL G.A.P. Aquaculture-nummeret, som muliggjør identifikasjon og ytterligere sporbarhet gjennom en nettbasert database. Disse kjennetegnene gjør GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering til et verktøy som fremmer bærekraftige praksiser, skaper tillit i markedet og stimulerer samarbeid og kvalitetsforbedringer i akvakulturbransjen.

Når det gjelder kveiteproduksjonen på Nordmøre, er det flere faktorer som har ført til at bedriftene velger GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering. Et økende krav fra kunder og forbrukere om bærekraftige og trygge produkter driver denne trenden. Sertifiseringen gir bedriftene mulighet til å demonstrere at de oppfyller internasjonale standarder, noe som gir markedsaksept og tillit. Ved å oppfylle GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifiseringen åpner det også opp for nye markeder, ved å sikre kvalitet, sikkerhet og bærekraftighet for forhandlere og forbrukere. Sertifiseringen bidrar også til å redusere risikoen for matbårne sykdommer og miljøskader gjennom forebyggende tiltak og sporbarhet. Samtidig sikrer den at bedriftene overholder helse-, miljø- og sikkerhetsregler. Kombinasjonen av disse faktorene motiverer oppdrettsbedrifter til å velge GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering for å oppnå konkurransefortrinn og imøtekomme forventningene fra interessenter i akvakulturbransjen.

GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifiseringen på kveiteproduksjonen på Nordmøre kan medføre visse utfordringer for oppdrettsbedrifter. En sentral utfordring er de økte kostnadene knyttet til implementering og opprettholdelse av sertifiseringskravene. Endringer i produksjonsmetoder, infrastruktur og driftsprosesser krever betydelige investeringer. Omfattende dokumentasjon og rapportering kan være ressurskrevende. Sikring av sertifisering blant leverandører og samarbeidspartnere kan være utfordrende, da manglende sertifisering eller sporbarhet svekker den totale sertifiseringsstatusen. Dette krever samarbeid, kommunikasjon og overvåking av hele verdikjeden. Til tross for disse utfordringene velger oppdrettsbedrifter likevel å håndtere dem for å oppnå fordeler som markedstilgang, forbrukertillit og bærekraftig omdømme gjennom GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifiseringen.

Effektene av GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering på kveiteproduksjonen på Nordmøre har vært betydelige. Sertifiseringen har ført til økt implementering av bærekraftige praksiser blant oppdrettsbedriftene i regionen, med fokus på dyrevelferd, miljøhensyn og sporbarhet. Dette har resultert i forbedret markedsadgang til etterspurte markeder som søker sertifiserte og bærekraftige produkter. Tilliten til kveiteproduksjonen på Nordmøre har også blitt styrket blant forhandlere, forbrukere og andre interessenter, noe som har økt etterspørselen og markedsandelen for sertifiserte bedrifter. Sertifiseringen har også bidratt til å redusere risikoen for matbårne sykdommer og miljøskader gjennom

forebyggende tiltak og forbedrede sporbarhetssystemer. Denne samlede påvirkningen har transformert kveiteproduksjonen på Nordmøre til en mer bærekraftig og konkurransedyktig næring.

Vi har konkludert vitenskapelig med at offentlig regulering alene ikke er optimal for å maksimere bærekraftig styring av forsyningskjeden innen kveiteproduksjon. Det er nødvendig å balansere offentlige og private reguleringer i lokal praksis for å ivareta både fellesgoder og individuelle friheter, langsiktige mål og kortsiktige behov, samt globale utfordringer og lokale løsninger.

Våre funn viser at Global G.A.P. Aquaculture-standarden komplementerer offentlig regulering på en positiv måte. Der offentlig regulering er mangelfull eller ineffektiv, stiller GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering krav som ikke dekkes av offentlige reguleringer. Det er viktig å merke seg at offentlig regulering kan være mer demokratisk og legitim enn sertifiseringen, men den kan også være mer påvirket av kommersielle interesser og maktforhold.

Det finnes ikke en entydig vurdering av hvilket system som er best eller verre mellom privat eller offentlig regulering. Det er behov for kontinuerlig dialog og samarbeid mellom ulike aktører involvert i kveiteproduksjonen på Nordmøre for å finne løsninger som tar hensyn til økonomiske, sosiale og miljømessige hensyn.

I denne bacheloroppgaven har vi undersøkt sammenhengen mellom globale standarder og offentlige reguleringer med spesielt fokus på GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering som en privat sertifiseringsordning. Vi har utforsket hvordan denne ordningen bidrar til frivillig regulering av bærekraftig styring av forsyningskjeden innen kveiteproduksjon på Nordmøre. Målet med GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering er å fremme sosiale, miljømessige og økonomiske standarder i globale verdikjeder. De viktigste egenskapene ved private sertifiseringsordninger er at de er basert på flerpartsinitiativer som involverer produsenter, forbrukere, sivilsamfunn og myndigheter. Disse ordningene drives av markedsmekanismer som etterspørsel, konkurranse og omdømme, og de støttes av tredjepartsrevisjon og sertifisering som gir troverdighet og sporbarhet. Private reguleringer er dynamiske og tilpassningsdyktige i lokale forhold og endringer i markedet.

Li et al. (2014) påpeker at det er en positiv sammenheng mellom økonomisk ytelse, miljøytelse og sosial ytelse. Bedrifter som investerer i miljøvern og sosialt ansvar kan oppnå langsiktige fordeler som oppveier kostnadene. Samtidig kan bedrifter med høyere økonomisk gevinst bidra mer til samfunnet ved å bruke mer penger på å redusere forurensning, skape flere fordeler for samfunnet og øke velferden til sine ansatte. Derfor er bærekraftig styring av forsyningskjeden en strategisk tilnærming for leverandørkjedepartnere for å styrke sin konkurransekraft.

Vi har også undersøkt hvordan GLOBAL G.A.P. Aquaculture som privat sertifiseringsordning kan bidra til forbedret bærekraftig styring av forsyningskjeden innen kveiteproduksjon på Nordmøre. Denne ordningen øker bevisstheten og kunnskapen om bærekraftige praksiser blant produsenter og forbrukere. Den skaper insentiver og press for å overholde bærekraftige standarder og redusere negative eksternaliteter. Videre fremmer den læring og innovasjon for å øke effektiviteten og kvaliteten i verdikjedene, samt styrker samarbeidet og dialogen mellom ulike aktører i verdikjedene.

En av case-bedriftene viser at sertifiseringen førte til endringer i rutiner knyttet til kvalitetssystem og avvikshåndtering. Dette var rutiner som ikke tidligere ble benyttet, men som viste seg å være positive for bedriften. Et kvalitetssystem er et sett med prosesser, rutiner og verktøy som sikrer at en organisasjon eller virksomhet leverer produkter eller tjenester av høy kvalitet til sine kunder eller brukere. Haneborg (2022) beskriver kvalitetssystemet som en bidragsyter til å forbedre effektiviteten, redusere feil og avvik, øke kundetilfredsheten og oppfylle lovmessige krav.

Private sertifiseringsordninger har begrensninger og utfordringer, som kostnader og byråkrati for produsenter, spesielt småskala og marginaliserte grupper. Disse ordningene kan også skape ulikheter og ekskludering når det gjelder tilgang til markeder og ressurser. Videre kan private sertifiseringsorganer være utsatt for svindel, misbruk og grønnvasking, samt møte utfordringer knyttet til nasjonale lover og reguleringer. Det er derfor viktig å vurdere både fordeler og ulemper ved private sertifiseringsordninger i bærekraftig styring av forsyningskjeden innen kveiteproduksjon, samt å søke etter komplementære og synergistiske løsninger med andre former for regulering.

Case-bedriften velger å sertifisere seg etter GLOBAL G.A.P. Aquaculture-standarden av ulike grunner. Noen av de viktigste grunnene er å få markedstilgang og vise kunder, investorer, forbrukere og myndigheter at de produserer mat på en sikker, kvalitetsbevisst og bærekraftig måte. I tillegg ønsker de å oppfylle kravene fra innkjøpere og markeder som etterspør GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifiserte produkter. GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering er dermed et verktøy som styrker bedriftenes omdømme, tillit og lønnsomhet i en stadig mer krevende og globalisert næringsmiddelindustri. Sertifiseringen kan imidlertid medføre økte kostnader og byråkrati for bedriftene, både direkte og indirekte. Direkte kostnader inkluderer gebyrer for sertifiseringsorganer, revisjoner, opplæring og dokumentasjon. Indirekte kostnader omfatter investeringer i infrastruktur, utstyr og innsatsfaktorer.

6.2 Implikasjoner for teori

Våre funn fyller det teoretiske kunnskapsgapet om GLOBAL G.A.P. Aquaculture som privat regulering i kveiteproduksjonen på Nordmøre har en sammenheng med offentlige reguleringene. Dette forskningsspørsmålet har vært underutviklet i litteraturen. Vi har forsøkt å avdekke sammenhengen i bacheloroppgaven vår, ved å se hvordan samspillet er mellom dem.

For å få en oppgave som er mest mulig nøyaktig ville det vært gunstig å se hvordan andre private sertifiseringsordninger samspiller med offentlige reguleringer. Vi har valgt å bare bruke en privat sertifiseringsordning, da vi valgte å se på kveiteproduksjonen på Nordmøre.

Våre funn vil være interessante for ledere som er involvert i oppdrettsanlegg som ønsker å sertifisere seg innen GLOBAL G.A.P. Aquaculture Standard.

6.3 Implikasjoner for praksis

GLOBAL G.A.P. Aquaculture sertifisering kan redusere fleksibiliteten og autonomien til bedriftene ved å pålegge dem å følge fastsatte regler og prosedyrer som kan være lite tilpasset deres lokale forhold og behov. Sertifiseringen kan også begrense bedriftenes mulighet til å velge sine leverandører og kunder.

Standarden er viktig for bedrifter for å hjelpe de med å oppfylle kundenes krav om trygge og bærekraftige matvarer. Ved å være sertifisert viser bedriften at de har tatt ansvar for å produsere mat på en ansvarlig og bærekraftig måte, og at de tar hensyn til miljøet og samfunnet. Sertifiseringen kan også hjelpe bedriften med å øke salget og forbedre omdømmet.

6.4 Begrensninger og forslag til fremtidig forskning

Vår studie har en begrenset geografisk rekkevidde, da den fokuserer spesifikt på Nordmøre i Norge. Vi har valgt å undersøke GLOBAL G.A.P. Aquaculture-sertifisering som en av flere mulige private standarder for bærekraftig fiskeriproduksjon i vår bacheloroppgave, med kveiteproduksjon som spesifikt case. For fremtidige studier kan det være interessant å utvide geografisk omfang og inkludere andre sertifiseringsstandarder for å utforske produksjonen av ulike fiskearter.

Videre forskning kan også utforske andre faktorer som bidrar til bærekraftig Supply Chain Governance, utover sertifiseringer alene. Dette kan omfatte ulike former for samarbeid mellom aktørene i verdikjeden, som kan bidra til å redusere miljøpåvirkningen og øke sosial ansvarlighet. For eksempel kan studier undersøke effekten av standarder, sporbarhetssystemer og dialogplattformer som fremmer bærekraftige praksiser og tillit mellom leverandører, produsenter, distributører og kunder.

Ved å utforske disse områdene vil fremtidige studier kunne bidra til en mer omfattende forståelse av ulike aspekter ved bærekraftig praksis i fiskeriproduksjon og relaterte forsyningskjeder. Dette vil kunne gi innsikt i hvordan ulike aktører og mekanismer kan samvirke for å oppnå målene for bærekraftig utvikling i fiskeriindustrien.

7.0 Bibliografi

Auld, G & Guldbrandsen, LH (2013) *Private Regulation in Global Environmental Governance*. 1: Falkner R. red. The Handbook of Global Climate and Environment Policy Willey Blackwell, s. 394- 411.

Bergander, K. & Johnsen, B. (UÅ). *Vitenskap og metode*. KRUS.

<https://krus.brage.unit.no/krus-xmlui/bitstream/handle/11250/160510/Vitenskap%20og%20metode.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Boström, M, Jönsson, AM, Lockie, S, Mol, Arthur, PJ., Oosterveer, P (2015) Sustainable and responsible supply chain Governance: challenges and opportunities. *Journal of Cleaner Production*, 107. pp. 1-7.

https://researchonline.jcu.edu.au/36553/17/36553%20Bostrom%20et%20al%202015_accepted%20version.pdf

Bureau Veritas. (2023). *Global GAP sertifisering: Bli sertifisert for Global G.A.P. standard for bærekraft innen landbruk og akvakultur*. Bureau Veritas.

<https://www.bureauveritas.no/nb/dine-behov/global-gap>

Chopra, S., & Meindl, P. (2016). *Supply Chain Management: Strategy, Planning, and Operation*. (6th ed.) Pearson Education

D'Hollander, D. & Marx, A. (2014). *Strengthening private certification systems through public regulation: The case of sustainable procurement*

<https://www.proquest.com/docview/1493450469?pq-origsite=primo>

Dolci, P.C., Maçada, A.C.G. & Paiva, E.L. (2017). *Models for understanding the influence of Supply Chain Governance on Supply Chain Performance: Supply chain management*, 2017, Vol.22 (5), p.424-441.

<https://www.proquest.com/docview/2532949706?pq-origsite=primo>

EIT FOOD. (2021, 01. november). *Can we trust fish from aquaculture – is it safe to eat?* Eitfood.

https://www.eitfood.eu/blog/can-we-trust-fish-from-aquaculture?fbclid=IwAR3745d4asq3N9WL65SXdhDSIuhxCi1T4p3NN2_i9a_xK_B7lB_QAiYKDbc

Falkner, R. (2013). *The handbook of global climate and environment policy* (1st ed.). Wiley-Blackwell

<https://ebookcentral.proquest.com/lib/moldebib-ebooks/reader.action?docID=1129777>

Fiorino, D. J. & Bhan, M. (2016). Supply Chain Management as Private Sector Regulation: What does it Mean for Business Strategy and Public Policy? *Business Strategy and the Environment*, 25(5), 310-322.

<https://doi.org/10.1002/bse.1871>

Gimenez, C., Sierra, V. & Rodon, J. (2012). Sustainable operations: Their impact on the triple bottom line. *International Journal of Production Economics*. 140(1), 149-159.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0925527312000503>

GLOBAL G.A.P. (u.å.). *IFA for Aquaculture?* Hentet 1. mars 2023 fra

https://www.globalgap.org/uk_en/for-producers/globalg.a.p./integrated-farm-assurance-ifa/aquaculture/

GLOBAL G.A.P. (u.å.). *Welcome to GLOBAL G.A.P.: - a Trademark and Set of Standards for Good Agricultural Practices*. Hentet 1. mars 2023 fra

https://www.globalgap.org/uk_en/

Grønmo, S. (2023, 16. januar). Kvalitativ metode. *I Store Norske Leksikon*.

https://snl.no/kvalitativ_metode

Haneborg, T. (2022). *Hva er et kvalitetssystem og hvorfor er det viktig?*

<https://www.prosjektbloggen.no/hva-er-et-kvalitetssystem-og-hvorfor-er-det-viktig>

Hassel, M. (2016). *Private sertifiseringsordninger: Selskapers motivasjoner for sertifisering av Aquaculture Stewardship Council i norsk lakseoppdrettsnæring* [Masteroppgave, NTNU]. Oria.

<https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/bitstream/handle/11250/2421328/Hassel%2c%20Matilde%20%28klausulert%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Howell, M. (2020, 6. august). How reliable are aquaculture sustainability certification schemes? The fish site.

<https://thefishsite.com/articles/how-reliable-are-aquaculture-sustainability-certification-schemes>

Jacobsen, D. I. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?: innføring i samfunnsvitenskapelige metode* (3. utg.). Cappelen Damm.

Jacobsen, D. I. (2022). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?: innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (4. utg.). Cappelen Damm.

Kvale, S. Brinkmann, S. (2015) *Det kvalitative forskningsintervju*. Gyldendal akademisk.

Li, Y., Zhao, X., Shi, D. & Li, X. (2014). *Governance of sustainable supply chains in the fast fashion industry*.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0263237314000371>

Nilsen, M.H. & Vatslid, M.I. (2020). *Avvikssystemer som et verktøy for erfaringstilbakeføring* [Masteroppgave, NTNU]. Oria.

<no.ntnu:inspera:85322208:85323773.pdf>

Nordic Halibut. (2023). *About*.

<https://www.nordichalibut.com/en/about/>

Nygaard, V. (2022). *Reliabilitet og validitet innen kvalitativ forskning*.

[Reliabilitet | Validitet | Kvalitativ forskning \(dintranskribent.no\)](https://dintranskribent.no/Reliabilitet|Validitet|Kvalitativ_forskning)

Nærings- og fiskeridepartementet. (2014, 06. november). *Konkurransse og regulering*. Regjeringen.

<https://www.regjeringen.no/no/tema/naringsliv/konkurranssepolitikk/konkurransse-og-regulering/id87003/>

Osmundsen, T. C., Amundsen, V. S., Alexander, K. A., Asche, F., Bailey, J., Finstad, B., Olsen, M. S., Hernández, K. & Salgado, H. (2020). The operationalisation of sustainability: Sustainable aquaculture production as defined by certification schemes. *Global Environmental Change*, 60, 102025.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0959378019304595>

Prop. 1 S (2022-2023). *For budsjettåret 2023*. Fiskeri og. (2023). Prop. 1 S (2022-2023).

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-1-s-20222023/id2931122/?ch=2>

Pleym, I. E., Honkanen, P. & Toften, K. (2009, november). *Hva menes med bærekraftig sjømat?* (Nofima Rapport 34/2009). Fiskeri- og havbruksnæringens landsforening/Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond.

https://www.fhf.no/media/3803/rapport_1_hva_menes_med_b_rekraftig_sj_mat-12082010.pdf

Sander, K. (2020, 03. november). *Skrivebordundersøkelse og sekundærdata*. Estudie.

<https://estudie.no/hva-er-en-skrivebordundersokelse/>

Silkoset, R., Olsson, U. & Gripsrud, G. (2021). *Metode, dataanalyse og innsikt*.

Cappelen Damm akademisk.

Standard Norge. (2017, juli). *Fiskeri og havbruk*. (Standard Norge P-778). Standard Norge.

<https://www.standard.no/Global/PDF/Fiskeri,%20landbruk%20og%20mat/Fiskeri%20og%20havbruk%20juli%202017%20web.pdf>

Tjora, A. H. (2021). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (4. utg.). Gyldendal.

UtforskSinnet. (2022). *Hva er forskjellen mellom validitet og reliabilitet?*

[Hva er forskjellen mellom validitet og reliabilitet? - Utforsk Sinnet](#)

Vennerød, Ø., Grønvik, O., Nerdrum, L., Grünfeld, L., Javier, F. & Grimsby, G. (2022). *Henvisning til standarder i norsk regelverk: Dagens praksis og potensial i regelverksutviklingen.* (MENON-PUBLIKASJON NR. 17/2022). MENON ECONOMICS.

https://regelradet.no/wp-content/uploads/2022/06/Menon-sluttrapport.pdf?fbclid=IwAR1AY4ZP0xhZFCm5Ef4CTQAO7QxadS6bu2GG_XT1pPpMHTGikMK5TGShPPw

Westersjø, M., Kval, K-E., Andreassen, O. G. & Henningsen, R. (2012). *Mangfold: Programfaget Sosiologi og sosialantropologi.* Cappelen Damm

<https://mangfold.cappelendamm.no/vgsamf/tekst.html?tid=1006552>

Wæhle, E., Dahlum, S. & Grønmo, S. (2020, 14. mai). Case-studie. *I Store Norske Leksikon.*

<https://snl.no/case-studie>

8.0 Vedlegg 1

8.1 Intervjuguide

Oppdrettsanlegget på Averøy	<ul style="list-style-type: none">• Årlig avgift?• Hvor ofte må man sertifisere?• Hvor mange bedrifter innen sjømat har denne sertifiseringen?• Krav til samarbeidspartnere?• Hvilke krav må dere innfri for å bli sertifisert?• Hvorfor har dere hatt Global G.A.P. Aquaculture sertifisering som mål?• Har dere merket noen endringer fra markedet etter dere ble sertifisert?• Stilles det krav til transportører i forhold til bærekraft?• Er det permanent sertifisering?• Hva er fordelene med Global G.A.P.?• Hvordan har det påvirket de ulike prosessene innad i bedriften?• Er det noen krav til dokumentasjon i Global G.A.P?• Hvilke krav har GLOBAL G.A.P. til mattrygghet?• Måtte dere endre fôr?• Brukes det kjemikalier?
Sertifiseringsorganet	<ul style="list-style-type: none">• Hva er ISO-pilotens rolle med GLOBAL G.A.P.?• Hvilke krav har dere til bedrifter som skal sertifiseres?• Hvor mange bedrifter er sertifisert?• Har GLOBAL G.A.P. egen logo?• Hvem sertifiserer bedriftene?
Fôrprodusenten på Averøy	<ul style="list-style-type: none">• Er dere GLOBAL G.A.P. sertifisert?• Måtte dere endre på fôrinnholdet?• Hvilke rutiner har dere for fôr som har gått ut på dato?• Er fôret deres bærekraftig?• Stiller dere krav til de som skal kjøpe fôr fra dere, og stiller de krav til dere?• Stilles det krav til transportører?

	<ul style="list-style-type: none"> • Hvorfor har Skretting valgt å bli GLOBAL G.A.P. sertisisert? • Hva er fordelene med GLOBAL G.A.P.? • Er det noen endringer på hvordan man skal produsere fôr? • Hvordan transporterer dere fôr?
Slakteriet på Averøy	<ul style="list-style-type: none"> • Hvilke spesielle krav må dere følge når dere slakter kveite? • Er det forskjeller fra før dere ble sertifisert? • Hvilke krav er det i forhold til hygiene? • Hvilke krav er det i forhold til sporing? • Er det krav på hvilke temperaturer fisken skal oppbevares i? • Er det krav på hvordan kveita pakkes?